

FAGSKOLEN VESTFOLD OG TELEMARK

HØYERE YRKESFAGLIG UTDANNING

STUDIEPLAN

FOR

MASKINTEKNIKK

Heltid stedbasert

Innhold

Revisjonslogg	3
Begrepsforklaringer	4
1 Fagskoleutdanning i maskinteknikk.....	6
1.1 Fagskoleutdanningene i teknikk og industriell produksjon.....	6
1.2 Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (Fagskoleloven)	6
1.3 Bakgrunn for fagskoleutdanning i maskinteknikk	6
2 Forventet læringsutbytte	7
2.1 Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR).....	7
2.2 Overordnede læringsutbyttebeskrivelser for maskinteknikk.....	8
3 Opptakskrav.....	9
3.1 Realkompetanse	10
4 Digitale rammer og forutsetninger.....	10
5 Utdanningens omfang og organisering	11
5.1 Oversikt over emnene	11
5.2 Oversikt over studiets omfang og arbeidsbelastning.....	12
5.3 Emneplan.....	12
5.4 Sammenheng mellom emnene	13
6 Undervisningsformer og læringsaktiviteter	14
6.1 Samarbeid med yrkesfeltet	14
6.2 Forelesning	14
6.3 Veiledning.....	15
6.4 Gruppearbeid	15
6.5 Mappevurdering.....	16
6.6 Prosjektarbeid og casebasert læring	16
6.7 Arbeidskrav.....	16
6.8 Hovedprosjekt	16
7 Evaluering av studiet	17
8 Vurderings – og eksamensordninger.....	17
8.1 Vurderingsprinsipper og formål med vurdering.....	18
8.2 Vurderingsformer	18
8.2.1 Underveisvurdering	18
8.2.2 Sluttvurdering.....	18
8.2.3 Mappevurdering.....	18

8.3	Vurderingskriterier	19
8.4	Vurdering av hovedprosjekt	19
8.5	Eksamensordning	19
8.5.1	Rettigheter og plikter i forbindelse med eksamen og vurdering	20
8.6	Beskrivelse av karakterskalaen.....	21
9	Vitnemål	21
10	Emnebeskrivelser	22
10.1	Emne 1 Realfaglig redskap	22
10.2	Emne 2 Yrkesrettet kommunikasjon	25
10.3	Emne 3: LØM-emnet	28
10.4	Emne 4 Prosjekt- og kvalitetsledelse.....	31
10.5	Emne 5 Innledende konstruksjon og dokumentasjon.....	33
10.6	Emne 6 Materialkunnskap.....	36
10.7	Emne 7 Energiteknikk med faglig ledelse.....	39
10.8	Emne 8 Produktutvikling og konstruksjon med faglig ledelse	43
10.10	Emne 9 Vannbehandling og vedlikehold m/faglig ledelse	46
10.10	Emne 10 Hovedprosjekt	50

Revisjonslogg

Dato endret	Revidering/Årsak	Versjon nr.	Revidert av	Godkjent av
9.mars 2020	Hovedrevisjon etter ny virksomhet 01.01.2020	2.1	Utdanningsleder	Rektor

Begrepsforklaringer

BEGREP	FORKLARING
Arbeidskrav	Obligatorisk læringsaktivitet
Eksamen	En skriftlig og/eller muntlig prøving av kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse med fastsetting av selvstendig karakter (A–F), som angis på vitnemålet.
Emne	Minste studiepoenggivende enhet som inngår i et studieprogram eller emnegruppe
Emnebeskrivelse	Emnebeskrivelsen viser detaljer om temaene i hvert emne, hvilke arbeidskrav som gjelder og hvordan arbeidskravene vurderes.
Emneplan	Emneplan viser detaljer om gjennomføring av et emne: hvilke temaer som gjennomføres når, hvilke læringsutbyttebeskrivelser som knyttes til de ulike temaene, hvilke aktiviteter som skal skje og de vurderingsformer og -kriterier som skal benyttes
Ferdighet (fra NKR)	Evne til å anvende kunnskap til å løse problemer og oppgaver. Det er ulike typer ferdigheter: kognitive, praktiske, kreative og kommunikative ferdigheter.
Generell kompetanse (fra NKR)	Generell kompetanse er å kunne anvende kunnskap og ferdigheter på selvstendig vis i ulike situasjoner gjennom å vise samarbeidsevne, ansvarlighet, evne til refleksjon og kritisk tenkning i utdannings- og yrkessammenheng.
Innlevering	Et studentarbeid som innleveres til vurdering.
Kunnskap (fra NKR)	Kunnskap er forståelse av teorier, fakta, begreper, prinsipper og prosedyrer innenfor fag, fagområder og/eller yrker.
Læringsutbytte beskrivelse (LUB)	Beskrivelse av det en person vet, kan og er i stand til å gjøre som et resultat av en læringsprosess. Læringsutbytte er beskrevet i kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Nivået på læringsutbyttet er avhengig av kompleksiteten av kunnskapen, ferdigheten og den generelle kompetansen. Dette er et begrep som er hentet fra NKR (se under).

	Studieplanen beskriver læringsutbyttet både på overordnet- (O-LUB) og emnenivå (E-LUB).
Mappevurdering	En mappe består av en rekke arbeider som <u>studenten</u> har produsert i løpet av utdanningsløpet, og som han eller hun selv har valgt ut til å bli gjenstand for vurdering. Arbeidene lagres i en arbeidsmappe og kan bearbeides og forbedres frem til de blir lagt i en presentasjonsmappe, som inngår i den endelige vurderingen med karakter.
NKR	Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning beskriver hva alle som har fullført en utdanning skal ha lært. Graderingen av prestasjonen gjøres ved hjelp av karakterskalaen.
Realkompetanse	Dokumentert kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse tilegnet uavhengig av læringsarena, gjennom formell, ikke-formell og uformell læring. Formell læring er den vurdering som skjer i utdanningssystemet, eventuelt for annet autorisasjons- og/eller sertifiseringsformål, ikke-formell læring er strukturert opplæring gjennom kurs og andre tilbud som ikke inngår i utdanningssystemet. Uformell læring skjer gjennom livet på arenaer som ikke først og fremst er begrenset på strukturert læring, gjennom yrkespraksis, ubetalt arbeid, organisasjonsarbeid eller lignende.
Realkompetansevurdering	Måling av realkompetansen opp mot kriterier fastsatt i gjeldende studieplan. Realkompetansevurdering kan gi grunnlag for opptak til fagskoleutdanning.
Studieplan	En helhetlig plan for et studium innenfor høyere utdanning. Planen inneholder mål og innhold, forventet læringsutbytte, oppbygging av studiet, lærings- og vurderingsformer samt andre obligatoriske krav (Fra NKR).
Vurdering	Bedømmelse av studentens kunnskaper, ferdigheter og generelle kompetanse i et emne omfatter alle vurderingsformer som gir grunnlag for fastsettelse av karakter i emnet.
Vurderingsform	Hvordan kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse tilegnet av studenten gjennom studiet vurderes.

1 Fagskoleutdanning i maskinteknikk

1.1 Fagskoleutdanningene i teknikk og industriell produksjon

Fagskoleutdanningene i teknikk og industriell produksjon har som overordnet mål å utdanne reflekterte yrkesutøvere med høy yrkesetisk standard. Studentene skal etter gjennomført utdanning ha etablert et grunnlag for livslang læring og kontinuerlig omstilling med klar forankring i arbeidslivet. Utdanningene gir formalisert kompetanse på fagskolenivå.

Fagskoleutdanningene skal sikre den enkeltes, samfunnets og arbeidslivets behov for ny kompetanse i tråd med nye oppgaver og utfordringer innen teknikk og industriell produksjon

1.2 Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (Fagskoleloven)

Lov om høyere yrkesfaglig utdanning ble iverksatt 01.07.2018. Lovens formål er å legge til rette for fagskoleutdanning av høy kvalitet og for at fagskolestudentene får gode utdanningsvilkår. Loven gjelder for akkreditert fagskoleutdanning og fagskolevirksomhet i riket. Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) fører tilsyn med kvaliteten i høyere yrkesfaglig utdanning og akkrediterer fagskoleutdanning. Fylkeskommunen skal sørge for at det tilbys akkreditert fagskoleutdanning i samsvar med behovet for kompetanse lokalt, regionalt og nasjonalt. Fagskoleutdanning er høyere yrkesfaglig utdanning og ligger på nivå over videregående opplæring. Fagskoleutdanning gir kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet uten ytterligere opplæringstiltak og skal ha et innhold og omfang som tilsvarer et halvt år til to års utdanning på fulltid. Departementet kan, etter søknad fra styret for fagskolen, vedta at det kan gis fagskoleutdanning som i innhold og omfang tilsvarer tre års utdanning på fulltid.

1.3 Bakgrunn for fagskoleutdanning i maskinteknikk

Vi står i en utvikling der fossil energi fases ut og prosesser automatiseres. Samfunnet har behov for kompetanse innen design, bygging, drift og vedlikehold av mekaniske komponenter og maskiner i større grad enn noen gang. Den teknologiske utviklingen har gitt nye muligheter innen fagfeltet som krever ny og oppdatert fagkompetanse.

En yrkesutøver må ha både solid praksis, oppdatert teoretisk utdanning og forskningsforståelse for å kunne løse oppgaver i et fagfelt som er i stadig utvikling. Fagskoleutdanning i maskinteknikk skal, foruten å tilby tidsmessig faglig opplæring, utvikle studentens lederferdigheter. Utdanningen skal sikre at studenten har gode ferdigheter til å kommunisere med medarbeidere og med bedriftens omgivelser, og at vedkommende er fortrolig med bruk av digitale verktøy til dette formålet. Utdanningen skal gi et godt grunnlag for å møte de utfordringer en får som faglig ansvarlig, med vekt på ledelse, økonomi og HMS i tillegg til de maskintekniske utfordringer.

En yrkesutøver med høyere fagskolegrad i maskinteknikk er kvalifisert for stillinger som leder i produksjonsplanlegging og drift, produktutvikling, vedlikehold eller kvalitetssikring.

2 Forventet læringsutbytte

Læringsutbyttet for utdanningen deles inn i områdene kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse. Læringsutbyttebeskrivelsene tilsvarer nivå 5.2 i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR).

Kategoriene kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse beskrives som:

Kunnskap	Ferdigheter	Generell kompetanse
Kunnskaper er forståelse av teorier, fakta, begreper, prinsipper, prosedyrer innenfor fag, fagområder og/eller yrker.	Ferdigheter er evne til å anvende kunnskap til å løse problemer og oppgaver. Det er ulike typer ferdigheter: kognitive, praktiske, kreative og kommunikative.	Generell kompetanse er å kunne anvende kunnskap og ferdigheter på en selvstendig vis i ulike situasjoner gjennom å vise samarbeidsevne, ansvarlighet, evne til refleksjon og kritisk tenkning i utdannings- og yrkessammenheng

2.1 Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR)

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) er en nasjonal videreføring av to internasjonale prosesser: *Europeisk kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring i EU (European Qualifications Framework)* forkortet til EQF og *Europeisk kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning* i Bolognaprosessen (omfatter 47 land)

NKR har syv nivåer som inkluderer kvalifikasjonene i det formelle norske utdanningssystemet. Nummereringen starter på nivå 2 for å ivareta en parallellitet til EQF. (Nivå 1 finnes ikke i det norske kvalifikasjonsrammeverket, NKR):

- Nivå 2: Grunnskolekompetanse
- Nivå 3: Grunnkompetanse VGO (kompetansebevis for deler av videregående opplæring)
- Nivå 4: Fullført videregående opplæring
- Nivå 5: Fagskole
- Nivå 6: Bachelorgrad mv. (1. syklus)
- Nivå 7: Mastergrad mv. (2. syklus)
- Nivå 8: ph.d mv. (3. syklus)

Fagskolene er på nivå 5 med to delnivåer: 5.1 og 5.2, som synliggjør at det er et spenn i omfanget innenfor nivået. Nivå 5 går fra halvårige til toårige utdanninger.

De nasjonale kvalifikasjonsrammeverkene brukes for å vise oversikt over og sammenhengen i landets utdanningssystem. Gjennom etablering av NKR vil nasjonale myndigheter kunne knytte sitt utdanningssystem til de åtte referansenivåene i EQF.

2.2 Overordnede læringsutbyttebeskrivelser for maskinteknikk

Overordnede læringsutbyttebeskrivelser (O-LUB) for maskinteknikk utledes fra NKR og beskriver forventet læringsutbytte/kompetanse etter fullført utdanning. Læringsutbytte for de enkelte emnene (E-LUB) utledes fra O-LUB og viser forventet læringsutbytte/kompetanse etter hvert enkelt emne. Overordnede læringsutbyttebeskrivelser for *Maskinteknikk* er:

Kunnskaper

Kandidaten

- har kunnskap om begreper som nyttes innen maskinteknikk, beregningsmodeller, konstruksjonsverktøy og –teknikker, produksjonsteknikker, -utstyr og -prosesser som benyttes for å utvikle produkter innen mekanisk industriproduksjon og teknologi, vannprosess og vannteknologi
- har kunnskap om vedlikeholdsstrategier innen mekanisk- og prosessindustri
- har kunnskap om økonomistyring, organisasjon og ledelse samt markedsføringsledelse
- har kunnskap om prosjekt- og kvalitetsstyring innen mekanisk- og prosessindustri
- har kunnskap om generelle prinsipper innen logistikk og produksjonsflyt
- kan vurdere eget arbeid i henhold til normer, standarder, lover og forskrifter som gjelder for maskintekniske installasjoner og om nødvendige miljømessige hensyn er ivaretatt
- har kunnskap om mekanisk industriproduksjon og de ulike yrkesfelt innenfor denne industrien
- kan oppdatere sin yrkesfaglige kunnskap innen mekanisk industriproduksjon med litteratur og relevante fora innenfor bransjen, slik at en kan holde seg faglige oppdatert
- kjenner til den mekaniske industriens historie, tradisjon, egenart og plass i samfunnet lokalt, nasjonalt og internasjonalt, spesielt med tanke på maskinteknikk
- har innsikt i egne utviklingsmuligheter innen mekanisk industriell produksjon og maskinteknikk

Ferdigheter

Kandidaten

- kan gjøre rede for valg av konstruksjonsverktøy, løsninger, komponenter og produksjonsprosesser som benyttes i konstruksjonsarbeid i maskinteknikkfaget
- kan gjøre rede for valg av vedlikeholdsstrategi innen mekanisk- og prosessindustri
- kan gjøre rede for valg av metoder og prinsipper innen prosjektplanlegging, prosjektstyring, logistikk og produksjonsflyt
- kan reflektere over tekniske og miljømessige aspekter ved sin faglige utøvelse og under veiledning forbedre og videreutvikle løsningene

- kan finne og henvise til informasjon og fagstoff knyttet til maskinteknikk og vurdere relevansen for en yrkesfaglig problemstilling
- kan kartlegge en situasjon og identifisere faglige problemstillinger innenfor konstruksjon og produksjon av maskintekniske produkter og behov for iverksetting av tiltak
- kan vurdere bedriftens økonomiske situasjon, markeds- og ledelsesutfordringer, og treffe hensiktsmessige og begrunnede valg

Generell kompetanse

Kandidaten

- kan planlegge, prosjektere og gjennomføre maskintekniske arbeidsoppgaver og prosjekter alene og som deltaker eller leder i gruppe, i tråd med etiske krav og retningslinjer for miljø og kvalitet som gjelder nasjonalt og internasjonalt
- kan utføre arbeid etter bedriftens og/eller oppdragsgivers behov
- kan bygge relasjoner med fagfeller innen maskinteknikk og på tvers av fag som logistikk, vedlikehold og kvalitetssikring, petroleumsteknologi og ledelsesfag, samt med eksterne målgrupper som myndigheter og kommunale instanser ved å opprette og utvikle team og nettverk
- kan utveksle synspunkter på maskintekniske problemstillinger med andre med bakgrunn innenfor maskinteknikkbransjen og delta i diskusjoner om utvikling av god praksis
- kan bidra til organisasjonsutvikling ved å følge med på ny teknologi innen maskinteknikkfaget som kan føre til nyskaping og innovasjon.

3 Opptakskrav

Krav til opptak jf. *Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Fagskolen Vestfold og Telemark (2020)* er fullført og bestått videregående opplæring innen utdanningsprogrammet teknikk og industriell produksjon, med fagbrev/svennebrev i ett av følgende:

- Utdanningsprogram Teknikk og industriell produksjon innen programområde Industriteknologi (f.eks. aluminiumskonstruktør, CNC-operatør, dimensjonskontrollør, fagoperatør i polymerkompositt, fagoperatør i produksjonsteknikk, fagoperatør i termoplast, finmekaniker, industriell overflatebehandler, industrimekaniker, industrimontør, industrioppmåler, motormekaniker, NDT-kontrollør, plastmekaniker, platearbeider, verktøymaker)
- Utdanningsprogram Teknikk og industriell produksjon innen programområde Brønnteknikk (f.eks. bore- og vedlikeholdsoperatør, brønnoperatør).

Dersom søkeren kan dokumentere at han/hun skal gjennomføre fagprøve etter opptaksfristen, kan søkeren tildeles plass. Fagprøven må være gjennomført innen utgangen av første semester i opptaksåret. Studenten mister plassen hvis han/hun stryker på fagprøven eller ikke fullfører fagprøven. Det kan gjøres opptak på grunnlag av realkompetansevurdering (se 3.1).

3.1 Realkompetanse

Det kan i særskilte tilfeller gjøres opptak på grunnlag realkompetansevurdering opp mot ovennevnte programområder og fag-/svennebrev, dersom søkeren er 23 år eller eldre i opptaksåret, har fem årsverk relevant arbeidserfaring og realkompetanse i felles allmenne fag tilsvarende Vg2- nivå for yrkesfaglige utdanningsprogram.

Søknad om realkompetansevurdering sendes til Fagskolen Vestfold og Telemark som foretar vurderingen og fatter vedtak i saken.

Søkere med fullført videregående opplæring fra de andre nordiske landene er kvalifiserte for opptak når den videregående opplæringen i de respektive landene gir generelt opptaksgrunnlag til tertiærutdanning tilsvarende norsk fagskoleutdanning. I tillegg må fagbrevet/yrkeskompetansen fra hjemlandet tilsvare samme faglige krav som norsk fagbrev/svennebrev i de programområder og fag-/svennebrev som kvalifiserer for opptak, nevnt over. Søkere fra nordiske land får sin kompetanse realkompetansevurdert av skolen.

Søkere fra land utenfor Norden må dokumentere opplæring og praksis ved autorisert translatør, og ha bestått eller ha realkompetanse tilsvarende fagbrev/svennebrev nevnt under opptakskrav. Søkere med utdanning utenfor Norden må få sin kompetanse realkompetansevurdert av skolen. Søkere må dokumentere kunnskaper i norsk på minimum nivå B2 i Europarådets referanserammeverk for språk i henhold til *Fagskoleforskriften* § 9 tredje ledd.

4 Digitale rammer og forutsetninger

Studentene må disponere egen PC, samt ha tilgang til internett. Studiearbeid, arbeidskrav, undervisningsgrunnlag, informasjon og innleveringer gjøres tilgjengelig på nett via skolens læringsplattform. Studentene får opplæring i skolens digitale læringsplattform, CANVAS. Studentene får tilbud om opplæring i bruk av PC og standard programvare, samt søk og kildekritikk. Skolen har systemansvarlig som vedlikeholder skolens datautstyr og yter service til studenter, i tillegg til muligheten for support fra IT-avdeling i fylkeskommunen. Det er tilgang til trådløst internett over hele skolen, hvor studentene kan kople seg på med egne bærbare maskiner. Studentene har tilgang til kopimaskiner og skrivere. Studentene får også tilbud om å laste ned Office 365 gratis.

PC – minimumskrav: For nøyaktige spesifikasjoner, Se skolens nettside: www.fagskolen-vestfoldogtelemark.no (praktisk informasjon for studiested Porsgrunn)

Bibliotekjeneste

Bibliotekjenesten ved skolen tilbyr utlån av faglitteratur iht utdanningenes boklister, faglitteratur som er relevant til den enkelte fordypning, folkebiblioteker og universitetets biblioteker på skolens to campuser. Skolen gir også digital tilgang til Uninetts forskningsnett. Fagskolen gir opplæring av bruk av skolens bibliotekstjenester og kildekritikk ved studiestart og veileder studentene gjennomstudieløpet og ved hovedprosjektet.

5 Utdanningens omfang og organisering

Studietilbudet er et stedbasert heltidsstudium, med en normert studietid på to år. Studiet gir 120 studiepoeng. Lærerstyrt undervisning og læringsaktiviteter foregår på dagtid, fem dager per uke.

5.1 Oversikt over emnene

Studiet består av 10 emner: 3 redskapsemner, 3 grunnlagsemner og 4 fordypningsemner som er fagspesifikke for utdanningen, se tabell 5.1.1.

Tabell 5.1.1. Oversikt over studiets emner

Emnekode	Emne	Studiepoeng
Redskapsemner		
00TT04A	Emne 1. Realfaglig redskap	10 stp.
00TT04BB	Emne 2. Yrkesrettet kommunikasjon	10 stp.
00TX00A	Emne 3. LØM-emnet (Ledelse, økonomi og markedsføring)	10 stp.
Grunnlagsemner		
00TT00K	Emne 4. Prosjekt- og kvalitetsledelse	10 stp.
00TT00L	Emne 5. Innledende konstruksjon og dokumentasjon	10 stp.
00TT00M	Emne 6. Materialkunnskap	10 stp.
Fordypningsemner		
00TT04G	Emne 7. Energiteknikk med faglig ledelse	20 stp.
00TT04H	Emne 8. Produktutvikling med konstruksjon og faglig ledelse	15 stp.
35TT04I	Emne 9. Vannbehandling og vedlikehold med faglig ledelse	15 stp.
00TT04J	Emne 10. Hovedprosjekt	10 stp.
	Sum	120 stp.

5.2 Oversikt over studiets omfang og arbeidsbelastning

Utdanningen har et omfang på 120 studiepoeng. Det gis 60 studiepoeng for læringsutbytte oppnådd på bakgrunn av ett års bestått fagskoleutdanning på heltid. Ett års fagskoleutdanning på heltid tilsvarer ti måneder.

Arbeidsmengden for hele studiet er for studentene beregnet til 3240 timer, tilsvarende 1620 timer per år. Ca. 60 % av studiet vil være lærerstyrt undervisning og timeplanfestet studietid, og ca. 40 % vil være selvstudium, eksamensforberedelser og annet eget arbeid. Hvordan dette fordeles framgår av emneplanen for hvert emne. 1 studiepoeng utgjør 1/60 av en students arbeidsmengde pr år, det vil si ca. 27 arbeidstimer. I tabell 5.2.1 framgår det at to av de ti studiepoengene i emnet yrkesrettet kommunikasjon anvendes i forbindelse med hovedprosjekt.

Tabell 5.2.1. Studiets omfang og arbeidsbelastning fordelt på undervisning og selvstudium

Emnekode	Emnenavn	Omfang	Under- visning (timer)	Selvstudium (timer)	Læringsaktiviteter for studenten (timer)
00TT04A	Realfaglige redskap	10 stp	162	108	270
00TT04B	Yrkesrettet kommunikasjon	10 stp (-2stp, brukes i hoved-prosjekt)	130	86	216
00TX00A	LØM	10 stp	162	108	270
00TT00K	Prosjekt- og kvalitets-ledelse	10 stp	162	108	270
00TT00L	Innledende konstruksjon og dokumentasjon	10 stp	162	108	270
00TT00M	Materialkunnskap	10 stp	162	108	270
00TT04G	Energiteknikk m/faglig ledelse	20 stp	324	216	540
00TT04H	Produktutvikling med konstruksjon og faglig ledelse	15 stp	243	162	405
35TT04I	Lokale valgemner, kvalifiserende spesialisering	15 stp	243	162	405
00TT04J	Hovedprosjekt	10 stp (+2 stp fra Yrkesrettet kom.)	194	130	324
SUM		120 stp			3240

5.3 Emneplan

Tabell 5.3.1 viser hvordan emner og omfang i studiepoeng fordeler seg på de to studieårene.

I begynnelsen av hvert semester blir det lagt ut emneplaner for hvert emne for alle klasser. I emneplanen framgår hvilke temaer som gjennomføres i hvilke perioder, hvilke LUB som knyttes til de

ulike temaene, hvilke aktiviteter som skal skje og de vurderingsformer og -kriterier som skal benyttes. Alle arbeidskrav, prøver og eksamener vil være definert og inngå i emneplanen med dato for avvikling. Planen gjøres kjent for studentene ved at den publiseres på læringsplattformen CANVAS og gjennomgås med klassen i starten av hvert emne.

Tabell 5.3.1 Emner og omfang/studiepoeng fordelt på de to studieårene.

MASKINTEKNIKK					1.år	2.år
EMNEKODE		NR.	EMNENA		Heltid 2 år	
					Studiepoeng	
Redskapsemner:						
00	TT	04	A	1	Realfaglig redskap	10
01	TT	04	B	2	Yrkesrettet kommunikasjon	8 2
LØM-emnet:						
01	TX	00	A	3	LØM-emnet:	10
Emnet må sees i sammenheng med faglig ledelse						
Tekniske grunnlagsemner (spesifikke for fagretningen)						
00	TT	00	K	4	Prosjekt- og kvalitetsledelse	10
00	TT	00	L	5	Innledende konstruksjon med teknisk dokumentasjon	10
00	TT	00	M	6	Materialkunnskap	10
Fordypningsemner: (spesifikke for fagretninger)						
00	TT	04	G	7	Energiteknikk med faglig ledelse	20
00	TT	04	H	8	Produktutvikling med konstruksjon og faglig ledelse	15
Lokale valgsemner, kvalifiserende spesialisering						
35	TT	04	I	9	Vannbehandling og vedlikehold med faglig ledelse	15
00	TT	04	J	10	Hovedprosjekt	10
STUDIEPOENG					58	62
TOTALT 2 ÅR					120	

5.4 Sammenheng mellom emnene

Redskapsemnene er felles for tekniske fagskoleutdanninger. Realfaglig redskap, yrkesrettet kommunikasjon og LØM-emnet er lagt til det første studieåret og gir kompetanse som studentene trenger for å oppnå en grunnleggende forståelse for teori rundt gjennomføring av temaene i studiet. Den oppnådde kompetansen vil studentene bruke videre i læringsarbeidet med både grunnlagsemner, fordypningsemner og hovedprosjekt.

Grunnlagsemnene gjennomføres i det første studieåret og skal gi en basisforståelse for innholdet i studiet.

Fordypningsemnene er fagspesifikke for maskinteknikkutdanningen og gjennomføres i det andre studieåret. I arbeidet med fordypningsemnene anvender studentene kompetanse fra både redskapsemnene og grunnlagsemnene.

Hovedprosjekt gjennomføres i 4. semester. I arbeidet med hovedprosjektet vil studenten bruke kompetanse fra alle de tidligere emnene for å fordype seg i og drøfte en faglig problemstilling valgt i samarbeid med næringslivet. Gjennom hovedprosjektet skal studenten vise tverrfaglig forståelse ved å anvende kompetanse fra alle fordypningsemnene.

6 Undervisningsformer og læringsaktiviteter

Utdanningen innebærer at studenten er i en prosess både i forhold til faglig og personlig utvikling. Gjennom pedagogisk ledelse skal studenten trekkes aktivt med i egen læringsprosess. Det forventes at den enkelte student viser initiativ, og tar ansvar for egen læring og felles læringsmiljø. Studenten skal reflektere over egen læringsprosess gjennom hele utdanningsløpet, gjennom både individuelle og gruppe-refleksjonsnotater.

Prosesslæring vil tilstrebes ved at studentens egne erfaringer, praksiskunnskaper og teoretiske kunnskaper brukes gjennom utdanningen i form av diskusjoner, dialoger og ulike arbeidskrav. Læringsaktivitetene skal være relevante og hensiktsmessige for å oppnå læringsutbyttet for utdanningen. Dette innebærer at studenten i tillegg til faglig utvikling også skal utvikle evne til samarbeid, kommunikasjon, praktisk yrkesutøvelse og ledelse. Studenten har praktisk erfaring innen egne fagområder, og denne gir anledning til å legge til rette for erfaringsbaserte læringsformer. Variasjon i valg av læringsaktiviteter er nødvendig for å oppnå en helhetlig kompetanse som omfatter både kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

6.1 Samarbeid med yrkesfeltet

For å sikre fagskoleutdanningens yrkesretting, har skolen inngått samarbeidsavtaler med aktører i feltet, blant annet om deltakelse i fagråd sammen med fagskolens ledelse, lærere og studentrepresentanter. Fagråd har møte to ganger pr. år, for å arbeide med en kontinuerlig forbedring av utdanningen og for å sikre at den er i tråd med bransjens ønsker og behov.

Eksterne deltakere i fagrådet blir også benyttet som gjesteforelesere innenfor sine fagfelt. Fagskolen gjennomfører årlig bedriftsbesøk til relevante bedrifter.

Fagskolen har også samarbeid med virksomheter i yrkesfeltet angående gjennomføring av hovedprosjekt.

6.2 Forelesning

Forelesninger skal gi et innblikk i de ulike tema. Forelesningene er dialogbaserte for å fremme og gjøre bruk av studentenes ulike yrkeserfaringer. De skal hjelpe studenten til å få et bedre overblikk og forståelse for fagene, og ikke minst inspirere studenten til å søke mer kunnskap.

6.3 Veiledning

Studenten vil få veiledning både i studiesituasjonen på skolen, i tilknytning til arbeidskrav i de ulike emnene og i forbindelse med avsluttende eksamen, hovedprosjekt. Veiledningen skal fungere som et bindeledd mellom personlig kompetanse, teoretisk kunnskap og yrkesspesifikke ferdigheter, som er sentrale begreper i utviklingen av en yrkesidentitet og samlet profesjonell kompetanse. I studiesammenheng er veiledning først og fremst en arena for samtaler rundt problemstillinger studentene presenterer.

Veiledning skal være støttende og igangsettende i forhold til studentens læringsbehov og den har et helt klart kontrollaspekt i seg i forhold til å vurdere studentens totalbilde av den gitte problemstillingen, yrkesspesifikke ferdigheter og generell kompetanse. Student og veileder skal ha en felles forståelse med henblikk på veiledningens form og innhold. Veiledningen er studentens arena, og det som skjer må være tilpasset studentens forutsetninger og behov.

Veiledning skjer både individuelt og i grupper. Graden av behov for individuell veiledning varierer fra emne til emne. Det er i utgangspunktet studentens ansvar å søke veiledning. Men hvis den respektive lærer ser at det er et udekt behov for veiledning, vil studenten bli oppfordret til å søke veiledning.

Gruppeveiledning gjennomføres i all hovedsak i forbindelse med prosjektarbeid i emner og i hovedprosjekt. I forbindelse med hovedprosjekt må studentene avholde ett obligatorisk og formelt gruppeveiledningsmøte. Dette innebærer at studentene må innkalle til og lede møtet. I etterkant av møtet skal det skrives et referat. Med unntak av det obligatoriske veiledningsmøtet i forbindelse med hovedprosjekt, gjennomføres veiledning med utgangspunkt i studentenes/gruppens veiledningsbehov. Det er studentenes/gruppens ansvar å søke veiledning på sine problemstillinger.

6.4 Gruppearbeid

Gruppearbeid er et viktig verktøy både i studentenes læringsprosess og egenvurdering av tilegnet kunnskap i løpet av studiet. Studenter som jobber i grupper tilegner seg kunnskaper om organiseringen av arbeidet på egen arbeidsplass, om optimal planlegging, om fordeling av arbeid og kontroll av kvalitet, framdrift og effektivitet.

Delt- og helledelse i prosjekt/gruppearbeid under studiet er viktige forutsetninger for at studentene kan praktisere sine ferdigheter og generell kompetanse i arbeidslivet.

Prosjekt og kvalitetsledelse-emnet åpner for en viktig læringsarena for gruppearbeid. Redskapene studentene lærer i dette emne anvender de i alle de andre emnene studiet omfatter: gruppestruktur med rollefordeling, normer og sammensetting, klare og tydelig mål med hva gruppearbeidet skal oppnå, ledelsesstrategi innad gruppen, organisasjonskunnskap og tilrettelegging av arbeidsoppgaver.

Felles- og individuelle beslutninger skal gjenspeile gruppas fokus på samarbeid og respekt for hver enkelt student.

6.5 Mappevurdering

Mappevurdering benyttes som arbeids-, lærings og vurderingsform noen emner. Hvilke emner dette gjelder, framkommer i emnebeskrivelsene i kapittel 10. Mappevurdering brukes for å få bedre sammenheng og helhet i læringsprosessen. Dette oppnås blant annet ved at innleveringer ikke er avsluttet i det øyeblikk de er levert, men at de i større grad benyttes som et ledd i læringsprosessen og som et grunnlag for veiledning til studenten om hva det må arbeides videre med. Forutsetningen er også at det skal være en tettere dialog mellom faglærer og student om progresjon og utvikling i læringen, noe som innebærer at lærer og student går gjennom innholdet i studentens arbeid underveis i læringsprosessen. Studenten skriver til slutt en refleksjon som skal inneholde beskrivelse av arbeid som er gjort, egen vurdering av arbeidet og refleksjon rundt egen læringsprosess og læringsutbytte.

6.6 Prosjektarbeid og casebasert læring

I noen emner brukes prosjektarbeid og casebasert læring som arbeids- og læringsform. Her utgjør en case (situasjonsbeskrivelse) utgangspunkt for drøfting, undervisning, selvstendig arbeid/gruppearbeid og veiledning. Målet er at studentene skal bidra aktivt i problemløsningsarbeidet med å kartlegge eget behov for kunnskap og ferdigheter, for deretter å søke, innhente og anvende relevant informasjon til å løse problemet. Faglærer bidrar med undervisning, faglige diskusjoner og veiledning.

Utgangspunkt for den prosjekt- og casebaserte læringen kan variere fra relativt enkle og oversiktlige situasjonsbeskrivelser knyttet til ett eller noen få temaer innenfor ett emne, til mer komplekse og sammensatte situasjonsbeskrivelser som krever at studentene setter seg inn flere temaer og emner. Tidsrammen vil følgelig også variere fra noen timer til flere uker. Rammene beskrives i emneplanen for de respektive emnene (jf. Emneplan i avsnitt 5.3).

6.7 Arbeidskrav

Gjennom utdanningen skal studenten besvare og levere ulike arbeidskrav, som danner grunnlag for vurdering. Arbeidskravene knyttes til de sentrale temaene innfor hvert emne og forankres i relevante læringsutbyttebeskrivelse for emnet. Læringsutbyttebeskrivelsene er styrende for utformingen av arbeidskravene for å gi studenten mulighet til å vise kompetanse i tråd med det forventede læringsutbyttet. Arbeidskrav kan for eksempel være skriftlige innleveringer, muntlige presentasjoner, tester, praktiske oppgaver, tverrfaglige oppgaver, prosjektarbeid, møteledelse og refleksjonsnotat. I emnebeskrivelsene i kapittel 10 framgår det hvilke obligatoriske arbeidskrav som gjelder for hvert emne. Les mer om vurdering og vurderingsformer i kapittel 8.

6.8 Hovedprosjekt

Hovedprosjekt er et eget emne som gjennomføres mot slutten av studiet (4. semester). Fagskolen har utarbeidet retningslinjer for gjennomføring av hovedprosjekt, se eget dokument: *Retningslinjer for hovedprosjekt - Maskinteknikk*.

Hovedprosjektet skal være relevant for næringslivet og knyttet til ett eller flere temaer i utdanningens fordypningsemner. Studentene skal gjennom hovedprosjektet vise refleksjon og anvende relevant teori og praktiske erfaringer. Gjennom forberedelse og planlegging skal studentene utarbeide og levere en prosjekt- og framdriftsplan med problemstilling, relevante læringsutbyttebeskrivelser for utdanningen, framdriftsplan for hovedprosjektet og forslag til aktuell litteratur. Tema for hovedprosjektet skal bestemmes av studentene med veiledning fra faglærer og veiledere fra næringslivet. Prosjekt- og framdriftsplanen med tema og problemstilling skal godkjennes av faglærer.

I forbindelse med hovedprosjekt må studentene avholde ett obligatorisk gruppeveiledningsmøte. I etterkant av møtet skal det skrives et referat. Med unntak av det obligatoriske veiledningsmøtet i forbindelse med hovedprosjekt, gjennomføres veiledning med utgangspunkt i studentenes/gruppens veiledningsbehov. Det er studentenes/gruppens ansvar å søke veiledning på sine problemstillinger.

7 Evaluering av studiet

Etter studiestart, midtveis i, og etter hvert emne og etter hovedprosjektet, avsettes det tid til prosessevaluering for å fremme videre læring og utvikling. Evaluering av emnene gjennomføres på skolens digitale læringsplattform. Evalueringen er beskrevet i skolens kvalitetssystem. Hensikten med evalueringsordningen er å gi studenten, læreren og fagskolen regelmessig informasjon om undervisningens kvalitet i forhold til studentens faglige og personlige utvikling. Norske fagskolestudenter deltar dessuten i årlig i den nasjonale studentundersøkelsen *Studiebarometeret*. Resultatene derfra gir fagskolen omfattende og nyttig informasjon om hvordan studentene opplever studiekvaliteten ved skolen.

8 Vurderings- og eksamensordninger

Vurderingsformene har sammenheng med utdanningens læringsutbytte, innhold og læringsaktiviteter. Eksamener følger *Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (Fagskoleloven) (2018)* og *Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Fagskolen Vestfold og Telemark (2020)*.

Det gjøres en helhetlig vurdering av kompetansen som studenten har tilegnet seg gjennom studiet ved at vurderingen knyttes til forventet læringsutbytte beskrevet i kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Den helhetlige vurderingen skal vise i hvilken grad studenten har oppnådd det forventede læringsutbyttet i de enkelte emnene og det samlede overordnede læringsutbyttet for utdanningen som helhet. Studenten viser og får vurdert sin kompetanse/sitt læringsutbytte gjennom arbeidskrav og eksamener. Graden av måloppnåelse blir konkretisert i en emnekarakter og/eller en eksamenskarakter som kunngjøres ved endt studieår og avslutningsvis på vitnemålet.

8.1 Vurderingsprinsipper og formål med vurdering

Vurdering skal ivareta to hovedhensyn:

Vurdering av læring har til hensikt å gi informasjon om kompetansen som en student har oppnådd ved avslutningen av et emne eller et studium. Graden av måloppnåelse synliggjøres ved at det fastsettes en karakter. Dette kalles også *summativ* vurdering. Summativ vurdering anvendes ved sluttvurdering og eksamener.

Ved summativ vurdering benyttes karaktersystemet ECTS (European Credit Transfer System) med karakterskalaen A, B, C, D, E, F, der A er beste karakter, se tabell i avsnitt 8.6. Det kreves karakteren E eller bedre for å bestå.

Vurdering for læring skal fremme læring og utvikling ved at studenten underveis i utdanningsløpet får informasjon om og blir bevisst hvordan han eller hun ligger an i forhold til forventet læringsutbytte, om egne styrker og utfordringer i læringsarbeidet og om hvordan han eller hun kan arbeide videre for å oppnå forventet læringsutbytte. Dette kalles også *formativ* vurdering.

8.2 Vurderingsformer

8.2.1 Underveisvurdering

Underveisvurdering gis både muntlig og skriftlig. Den kan være formativ eller formativ og summativ. En karakter alene gir ikke studenten tilbakemelding på hva han eller hun bør jobbe videre med. Tilbakemeldingen skal informere om nåsituasjonen og motivere for videre læring. Underveisvurdering skal derfor beskrive konkret hva som er bra og hva som bør bli bedre i et studentarbeid, vurdert opp mot aktuelle læringsutbyttebeskrivelser og gitte vurderingskriterier. Tilbakemeldingen gir i tillegg framovermeldinger med konkrete og begrunnede råd for studentens videre læringsarbeid.

8.2.2 Sluttvurdering

Sluttvurdering gis i alle emner når alle temaene i emnet er gjennomført og obligatoriske arbeidskrav er oppfylt. Det foretas en helhetlig vurdering av studentenes tilegnede kompetanse sett i forhold til læringsutbyttebeskrivelser og vurderingskriterier. Den avsluttende vurderingen er summativ og dokumenter studentens læringsutbytte i form av en emnekarakter for det enkelte emne.

Bedømmelse av eksamen, prøve, oppgave eller annet arbeid skal, når resultatet inngår på vitnemålet eller innregnes i karakter for utdanningen, ivaretas av faglærer og sensor oppnevnt av styret for fagskolen. Dette for å sikre at studenters kompetanse prøves og vurderes på en upartisk og faglig betryggende måte.

Detaljer omkring arbeidskrav og vurdering er beskrevet for hvert enkelt emne i studieplanen.

8.2.3 Mappevurdering

I noen emner brukes mappevurdering som arbeidsform i læringsarbeidet, se kap.6.5. Innleveringer ikke er avsluttet i det øyeblikk de er levert, men benyttes som et ledd i læringsprosessen og som et

grunnlag for veiledning til studenten om hva det må arbeides videre med. Mappevurdering som vurderings-, arbeids- og læringsform fremmer formativ vurdering og har vurdering for læring som prinsipp. Den summative vurderingen - vurdering av læring i form av karakter - blir ivaretatt av at studentene avslutningsvis leverer en vurderingsmappe med alle de obligatoriske arbeidskravene i det aktuelle emnet, og som de har bearbeidet og forbedret på bakgrunn av veiledning og tidligere tilbakemelding. Disse blir vurdert av faglærer og ekstern sensor med karakter.

8.3 Vurderingskriterier

O-LUB og LUB for emner angir det forventede læringsutbyttet for utdanningen, og det er dette som danner grunnlag for både underveisvurdering (formativ vurdering) og sluttvurdering (summativ vurdering). De respektive arbeidskravene knyttes til de aktuelle LUB for det/de tema(er) som arbeidskravet omhandler. Hvilke LUB får studenten informasjon om ved hvert arbeidskrav.

I tillegg vil følgende kriterier vektlegges i vurderingen

- Viser faglig kompetanse i forhold til aktuelle læringsutbyttebeskrivelser i studieplanen
- Viser selvstendighet, evne til kritisk refleksjon, samt saklig drøfting
- Oversiktighet og ryddighet
- Følger formelle krav gitt for arbeidskravet
- Originalitet (ikke påfallende likhet med andre besvarelser eller publisert materiale)

8.4 Vurdering av hovedprosjekt

Hovedprosjektet utgjør et selvstendig emne og gis en egen emnekarakter på grunnlag av en underveisvurdering og en sluttvurdering. Underveisvurderingen omfatter: faglig innhold, kommunikasjon, samarbeid, problemløsning, rapportering, prosjektarbeidet som prosess og den helhetlige kompetansen. Sluttvurderingen skal knyttes til gruppas sluttrapport/produkt, gruppas arbeidsprosess og presentasjon for oppdragsgiver, medstudenter, lærere og eventuelt andre involverte i prosjektet.

Prosjektarbeidet som helhet vurderes av veileder og sensor i forhold vurderingskriterier gitt i *Retningslinjer for hovedprosjekt – Maskinteknikk*.

8.5 Eksamensordning

Eksamener gjennomføres etter følgende minimumsplan:

1. LØM-emnet (ledelse, økonomistyring og markedsføringsledelse) avsluttes med en tverrfaglig sentralgitt skriftlig eksamen.
2. Minst ett av grunnlagsemnene eller fordypningsemnene trekkes ut til eksamen.
3. Hovedprosjektet avsluttes med en individuell, muntlig eksamen.

LØM-emnet utgjør en del av mesterutdanningen for de fagområdene der det finnes mesterbrevordning. Studenter som får godkjent toårig teknisk fagskoleutdanning som tilsvarende mesterutdanning ved søknad om mesterbrev, må ha fullført fagskoleutdanningen og oppnådd minst karakteren D i alle grunnlags- og fordypningsemner.

Trekkeksamen gjennomføres som skriftlig skoleeksamen.

Eksamen i emne 10 Hovedprosjekt er en obligatorisk, individuell, muntlig eksamen. Den gjennomføres med student, faglærer og ekstern sensor til stede. Studenten forteller om og reflekterer over sine erfaringer med hovedprosjektet og forsvarer de valg som er tatt. I tillegg vil faglærer og sensor stille fagspørsmål relatert til hovedprosjektet og til pensum. For å kunne gå opp til eksamen i emne 9, hovedprosjekt, må studenten ha fullført og bestått alle forutgående emner.

Eksamensplan. Seks uker før eksamensgjennomføring starter skal det foreligge en plan på hvilke dager selve eksamen skal gjennomføres, hvilke tidspunkt for oppmøte og start av selve eksamen samt lengde på eksamen.

8.5.1 Rettigheter og plikter i forbindelse med eksamen og vurdering

Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Fagskolen Vestfold og Telemark (2020) beskriver rettigheter og plikter i forbindelse med eksamen og vurdering. Dette omfatter blant andre bestemmelser om

- rett til å gå opp til eksamen
- sensurordning og sensur
- rett til begrunnelse for karakterfastsetting
- fravær ved eksamen
- frist for å trekke seg fra eksamen
- behov for spesiell tilrettelegging av eksamen
- klage ved karakterfastsetting, knyttet til løpende vurdering, sluttvurdering og eksamenskarakter

Studenten har plikt til å sette seg inn i gjeldende forskrift om opptak, studier og eksamen ved Fagskolen Vestfold og Telemark. Informasjon om tillatte hjelpemidler og eventuelle spesielle bestemmelser knyttet til eksamen i et emne, framgår i emnebeskrivelsen i kapittel 10 i studieplanen.

8.6 Beskrivelse av karakterskalaen

Symbol	Betegnelse	Generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Studenten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	Meget god	Meget god prestasjon. Studenten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	God	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Studenten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	Nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Studenten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	Tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer. Studenten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillende de faglige minimumskravene. Studenten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

9 Vitnemål

Etter fullført og bestått fagskoleutdanning i *maskinteknikk* utstedes det vitnemål med gradsbenevnelsen *høyere fagskolegrad i maskinteknikk*. Vitnemålet omfatter de emner som inngår i utdanningen med emnets omfang i studiepoeng og de karakterene som er oppnådd. Beskrivelse av hovedprosjektet og overordnede læringsutbyttebeskrivelser vil også framkomme. Vitnemålet merkes med begrepene *Diploma* og *Higher Professional Degree* med tanke på internasjonal bruk.

10 Emnebeskrivelser

10.1 Emne 1 Realfaglig redskap

Emnekode	00TT04A
Omfang	10 studiepoeng
Innhold	<p>Emne 1 danner et grunnlag til å kunne utføre nødvendige beregninger, dimensjonerings og annen problemløsning, slik at studenten får en god forståelse og innarbeidede ferdigheter innenfor tekniske fagfelt i emnene. Realfagemnet er integrert i de tekniske emnene gjennom matematikk- og fysikkgrunnleggende begreper. Begrepene omformes til tekniske kalkulasjonsverktøy som en fagskoleingeniør må anvende i sitt yrke.</p> <p>Matematikk: 6 stp., Fysikk: 4 stp.</p>
Forutsetninger	Ingen
Læringsutbytte	<p>Kunnskap Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om realfag som redskap innen sitt fagområde• har kunnskap om matematiske og fysiske lover, formler og symboler som er relevante for fagretningen• kan vurdere eget arbeid i forhold til matematiske og fysiske lover• har bransjekunnskap og kjennskap til yrkesfeltet en har valgt og om hvilken betydning realfaglige redskap har for fagretningen• kan oppdatere sine kunnskaper innen realfag• kjenner til matematikkens og fysikkens historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet• har innsikt i egne utviklingsmuligheter innen realfag gjennom refleksjonsnotater <p>Ferdigheter Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan gjøre rede for valg av regneoperasjoner som anvendes for fagspesifikke problemstillinger• kan gjøre rede for digitale verktøy som anvendes til problemløsninger innen realfaglige tema• kan reflektere over egen faglig utøvelse og vurdere resultater av beregninger og justere denne under veiledning• kan finne og henvise til informasjon og fagstoff i formelsamlinger og fagbøker og vurdere relevansen for en realfaglig problemstilling• kan kartlegge en situasjon og identifisere realfaglige problemstillinger og behov for iverksetting av tiltak

	<p>Generell kompetanse</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan planlegge og gjennomføre yrkesrettede arbeidsoppgaver og prosjekter alene og som deltaker i gruppe med å anvende realfag i tråd med etiske krav og retningslinjer• kan utføre arbeidet etter utvalgte målgruppers behov• kan bygge relasjoner med fagfeller innenfor realfag og på tvers av fag, samt med eksterne målgrupper• kan utveksle synspunkter med andre med bakgrunn innenfor bransjen/yrket og delta i diskusjoner for å vurdere fagspesifikke problemstillinger med bruk av realfag• kan bidra til organisasjonsutvikling
<p>Sentrale tema</p>	<p>Matematikk</p> <ul style="list-style-type: none">• Algebra og likninger<ul style="list-style-type: none">- Vekt på regning med fortegn, behandling av bokstavuttrykk, brøkgregning, tall på normalform, prefikser, potenser og røtter. Grunnlag for beregninger av økonomi, mekanikk, termodynamikk og vannkjemi.- Likninger av forskjellige typer med en og to ukjente. Tilpasning og omforming av formler til spesifikke problemstillinger i fordypningsfag.• Praktiske begreper<ul style="list-style-type: none">- Måleenheter, formlikhet, areal, omkrets og volum. Prosentregning. Grunnleggende grafiske presentasjoner, regne med geometriske figurer og forskjellige målestokker- Bruk av SI-systemet i sammenheng med begrepene masse, tyngde og massetetthet. Vurdering av usikkerhet og gjeldende siffer. Grunnlag for alle fordypningsfag.• Trigonometri med bruk av Pytagoras setning og sinus, cosinus og tangens som grunnlag for dekomponering og summering av belastninger på maskindeler,• Funksjonslære med lineære funksjoner, polynomfunksjoner, rasjonale funksjoner og vekstfunksjoner. Polynomfunksjoner i forhold til strømningsslære i termodynamikk og vannbehandling. Grafisk løsning av likninger, likningssett og ulikheter som grunnlag i bl.a. kjemifaget. Bruk av dataverktøy/kalkulator til å håndtere mer kompliserte funksjoner, integrasjon og regresjon• Eksponential- og logaritmelikninger. Naturlige logaritmer, Briggslogaritmer som grunnlag for bl.a. lesing og bruk av diagrammer i Energiteknikk, maskinkonstruksjon og dimensjonering. <p>Fysikk</p> <ul style="list-style-type: none">• Energi med beregning av arbeid, effekt, virkningsgrad, kinetisk og potensiell energi, varme og indre energi, loven om bevaring av energi

	<ul style="list-style-type: none">• Termofysikk med termofysikkens 1. hovedsetning, varmekapasitet, varmeovergang, faser og faseoverganger• Kraft og bevegelse, kraft- og momentbegrepet som grunnlag for bl.a. mekanikk og maskinkonstruksjon• Sentripitalakselerasjon og sentripitalkrefter som grunnlag i bl.a. maskindelerdimensjonering og tillatte belastninger/spenninger under rotasjon• Statikk som grunnlag for mekanikk og maskinkonstruksjon/dimensjonering• Fysikk i væsker og gasser som grunnlag i bl.a. termodynamikk, pumpe- og rørdimensjonering• Polynomfunksjoner, rasjonale funksjoner og vekstfunksjoner. Polynomfunksjoner i forhold til strømningslære i termodynamikk og vannbehandling. Grafisk løsning av likninger, likningssett og ulikheter som grunnlag i bl.a. kjemifaget. Bruk av dataverktøy/kalkulator til å håndtere mer kompliserte funksjoner, integrasjon og regresjon
Arbeidskrav	<ul style="list-style-type: none">• 5 innleveringsoppgaver• 5 obligatoriske prøver• Refleksjonsnotat etter hver prøve
Underveisvurdering	<p>Innleveringsoppgaver og tester som tas underveis i studie blir vurdert og studentene får tilbakemeldinger innen 14 dager fra innleveringsfrist.</p> <p>Studentene får en tilbakemelding på sitt arbeid, reflekterer over tilbakemeldingen og jobber videre med oppgavene. Refleksjonsnotatet leveres faglærer når tilbakemeldingen er ferdig utarbeidet. Dette er grunnlaget for faglærerens vurdering av læring og for læring.</p>
Sluttvurdering	<p>Etter innleveringsoppgaver/tester avholdes det en slutttest. Slutttesten omfatter en vesentlig del av hele pensumet. Slutttesten vil utgjøre en overveiende prosent i forhold til øvrig vurderingsgrunnlag.</p>
Eksamen	<p>Det er ikke eksamen i emnet.</p>
Litteratur	<ul style="list-style-type: none">• Ekern, T., Guldahl, Ø., Holst, E. (2015). <i>Matematikk for fagskolen</i>, NKI forlaget ISBN 978-82-562-7273-0.• Kap 1 side 9-65, kap 2 side 73-124, kap 3 side 135-185, kap 4 side 197-212 og 221-237, kap 5 side 245-257, kap 6 side 303-313 og 347-352, kap 7 side 369-399, kap 8 side 407-434, kap 9 side 457-482. Totalt 297 sider• Ekern, T., Guldahl, Ø. (2015). <i>Fysikk for fagskolen</i>, NKI forlaget ISBN 978-82-562-6951-8. Hele boka. Totalt 230 sider• Formelsamling i matematikk Gyldendal• Formelsamling i Fysikk Gyldendal
Tillegglitteratur og hjelpemidler	<ul style="list-style-type: none">• Kalkulator: Casio fx9860G-II eller tilsvarende

10.2 Emne 2 Yrkesrettet kommunikasjon

Emnekode	00TB01B
Omfang	10 studiepoeng 2 av de 10 studiepoengene legges til og integreres i arbeidet med emne 10 Hovedprosjekt.
Innhold	Emne 2 har to delemner: norsk og engelsk. 2 av de 10 studiepoengene legges til og integreres i arbeidet med emne 10 Hovedprosjekt Emne 2 skal gi studenten de nødvendige språk- og kommunikasjonsferdigheter til å kunne vurdere, beskrive, dokumentere og kommunisere emnene i den aktuelle fordypningen på en tydelig og forståelig måte. Emnet skal i tillegg gi kompetanse i læringsteknikker, refleksjon, samarbeid, prosjektarbeid osv.
Forutsetninger	Ingen
Læringsutbytte	Kunnskap Studenten <ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om språket som verktøy for god kommunikasjon og kjenner til norsk og engelsk fagterminologi innen sitt fagområde• har kunnskap om grammatikk, sjangerforståelse samt språklige, stilistiske og grafiske virkemidler i tekst.• har kunnskap om relevante dataverktøy som benyttes ved kommunikasjon• kjenner til ulike former for prosjektdokumentasjon, avtaler og kontrakter.• kjenner til ulike metoder for forhandlinger• kjenne til fagspesifikt språk og terminologi i maskinteknikk utdanning (bruk av teknisk standard med maskin teknisk relatert innhold)• kan reflektere over kulturelle forskjeller i arbeidsliv og samfunn Ferdigheter Studenten <ul style="list-style-type: none">• kan kommunisere på norsk og engelsk, skriftlig og muntlig, både om generelle emner og yrkesrettede.• er bevisst på kulturelle forskjeller i all kommunikasjon• kan bruke relevante kommunikasjonsverktøy og medier i kommunikasjonsprosessen• kan sette opp en agenda og skrive referat fra møter• kan skrive en god teknisk rapport etter en gjeldende standard• kan holde presentasjoner og innlegg i ulike fora• kan instruere og veilede andre• kan skrive formelle tekster, arbeidsavtaler og kontrakter med maskinteknisk relevans i nasjonale og internasjonale sammenheng

	<ul style="list-style-type: none">• kan analysere informasjon og anvende denne i ulike sammenhenger <p>Generell kompetanse</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan kommunisere på en tydelig og forståelig måte• kan utvise etikk og gode holdninger i arbeidslivet• kan reflektere over ulike verdier og tenkemåter i samfunnet• har kompetanse i effektiv bruk av IKT og korrekt kildebruk• kan delta i planlegging, gjennomføring og presentasjoner av et prosjekt• kan representere sin bedrift i møter og befaringer• kan lede arbeidet med løpende og avsluttende prosjektdokumentasjon• kan lede og gjennomføre møter med tverrfaglig deltagelse på arbeidsplassen• kan vurdere eget behov for utvikling av kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse
<p>Sentrale temaer</p>	<p>Norsk</p> <ul style="list-style-type: none">• Studieteknikk• Kommunikasjon• Sjangerlære• Mål og mottakeranalyse• Muntlig kommunikasjon• Tekst med god sammenheng• Prosjektteori• Søkemotorer og rett kildebruk• Møter og forhandlinger• Retorikk Mediekommunikasjon• Tverrspråklig kommunikasjon <p>Engelsk</p> <ul style="list-style-type: none">• Doing business, same but different• Management and leadership• Social small talk• Technology• Beloved blue planet• Presentations <p>Writing, business letters, applications, reports and summaries</p>

Arbeidskrav	<ul style="list-style-type: none">• 4 prøver• 3 innleveringsoppgaver• Refleksjonsnotat• Tverrfaglig prosjektoppgave• Muntlige presentasjoner på norsk• Muntlige presentasjoner på engelsk
Underveisvurdering	<p>Innleveringsoppgaver og tester som tas underveis i studie blir vurdert og studentene for tilbakemeldinger innen 14 dager fra innleveringsfrist.</p> <p>Studentene får en tilbakemelding på sitt arbeid, reflekterer over tilbakemeldingen og jobber videre med oppgavene. Refleksjonsnotatet leveres faglærer når tilbakemeldingen er ferdig utarbeidet. Dette er grunnlaget for faglærerens vurdering av læring og for læring.</p>
Sluttvurdering	<p>Etter innleveringsoppgaver/tester avholdes det en slutttest. Slutttesten omfatter en vesentlig del av hele pensumet. Slutttesten vil utgjøre en overveiende prosent i forhold til øvrig vurderingsgrunnlag.</p>
Eksamen	<p>Det er ikke eksamen i emnet.</p>
Litteratur	<ul style="list-style-type: none">• Talmo, Stifoss-Hanssen og Ulstein (2018). <i>Kommunikasjon og norsk for ingeniører</i>. Universitetsforlaget ISBN 978-82-15-03096-8 Kap. 1. side 13-28, kap. 2 side 31-56, kap.3 side 59-76, kap.4 side 79-104, kap. 5 side 107-134, kap. 6 side 137-168, kap. 7 side 171-183, kap 8 side 185-199, kap. 9 side 201-218, kap.10 side 221-255, kap. 11 side 259-282, kap. 12 side 285-310. Totalt 279 sider• Ytterdal, M. (2015). <i>Crossover</i>. NKI Forlaget. ISBN 978-82-562-7375-1 Part 1 side 9-88, part 2 side 90-157, part 3 side 162-206, part 4 side 208-286, part 5 side 288-298. Totalt 278 sider
Tillegglitteratur	<p>Olsson, N. (2011). <i>Praktisk rapportskrivning</i>. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.</p>

10.3 Emne 3: LØM-emnet

Emnekode	00TX00A
Omfang	10 studiepoeng
Innhold	Økonomistyring Organisasjon og ledelse Markedsføringsledelse
Forutsetninger	Ingen
Læringsutbytte	<p>Kunnskap Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om organisasjonsteori, organisasjonskultur, ledelsesteori og motivasjonsteori• har innsikt i aktuelle lover innenfor LØM-emnet og forstår hvilken betydning disse har for bedriftens arbeidsbetingelser• har kunnskap om kjøpsatferd og markedsplanlegging• har kunnskap om sentrale økonomibegreper, bedriftsetablering, enkle kalkyler, lønnsomhetsbetraktninger, budsjettering og regnskapsanalyse• har erfaringsbasert kunnskap om bransjens økonomiske utvikling og bransjens ledelsesutfordringer. <p>Ferdigheter Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan forstå og analysere et regnskap, og kan anvende denne informasjon for iverksetting av tiltak• kan utarbeide et budsjett og sette opp enkle kalkyler• kan utarbeide en markedsplan• kan gjøre rede for og vurdere menneskelige, arbeidsmiljømessige, etiske og økonomiske utfordringer i lys av gjeldende lovkrav og bedriftens og bransjens behov• kan kartlegge en bedrifts arbeidsbetingelser, identifisere faglige problemstillinger, utarbeide mål og iverksette begrunnede tiltak• kan innhente, formidle og presentere faglig informasjon, ideer og løsninger både muntlig og skriftlig <p>Generell kompetanse Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan innen gitte tidsfrister, alene og i samarbeid med andre planlegge, gjennomføre, dokumentere og levere arbeidsoppgaver og prosjekter innenfor LØM-emnet• kan kommunisere på en tydelig og forståelig måte, og kan utveksle faglige synspunkter med medarbeidere, kunder og andre interessenter

	<ul style="list-style-type: none">• har kompetanse i effektiv bruk av IKT og kan bruke regneark til å løse oppgaver innenfor økonomistyring• kan utarbeide og følge opp planer. Studenten kan utøve personalledelse og lede medarbeidere• kan behandle medarbeidere, kunder og andre med respekt• kan utøve samfunnsansvar og bidra til organisasjonsutvikling
Sentrale temaer	<p>Aktuelt lovverk innenfor LØM</p> <ul style="list-style-type: none">• Etikk• Samfunnsansvar• Bedriftsetablering <p>ØKONOMI</p> <ul style="list-style-type: none">• Kostnads-, inntekts- og regnskapsforståelse• Regnskapsanalyse• Budsjettering• Kalkyler• Lønnsomhetsbetraktninger <p>LEDELSE</p> <ul style="list-style-type: none">• Organisasjonsteori/struktur• Organisasjonsutvikling• Motivasjonsteori• Psykososialt arbeidsmiljø• Organisasjonskultur• Praktisk ledelse• Personalledelse <p>MARKEDSFØRING</p> <ul style="list-style-type: none">• Kjøpsatferd i privat- og bedriftsmarked• Markedsplan• Situasjonsanalyse, mål, strategier, planer
Arbeidskrav	<ul style="list-style-type: none">• 1 obligatorisk, individuell innleveringsoppgave• 3 prosjektoppgaver i gruppe• 1 individuelt refleksjonsnotat <p>Mer spesifikke arbeidskrav spesifiseres i emneplanen.</p>
Vurdering	<p>Arbeidskravene obligatorisk innleveringsoppgave og refleksjonsnotat vurderes til godkjent/ikke godkjent. Prosjektoppgavene i grupper vurderes ut fra karakterbeskrivelsen.</p> <p>På prosjektoppgavene gis det formativ tilbakemelding til studentene med fokus på styrker og hva som kan forbedres. Tilbakemeldingene kan studentene velge å bruke til forbedring, og få ny vurdering basert på dette. Slutt karakter settes summativt</p>

	<p>basert på siste innleverte versjon. Siste frist for forbedring av prosjektoppgavene kunngjøres i emneplan.</p> <p>Eksamen</p> <ul style="list-style-type: none">• Obligatorisk, sentralgitt eksamen• Eksamen består av en Produksjonsdel (2 dager) og en Dokumentasjonsdel (4 timer skoleoppgave). Se www.fagskolen.info.• Hjelpemidler Produksjonsdel: Alle. Svar på produksjonsdel innleveres maskinskrevet.• Hjelpemidler Dokumentasjonsdel:<ul style="list-style-type: none">○ Ingen trykte eller håndskrevne hjelpemidler○ Kalkulator.• Svar på Dokumentasjonsdel innleveres håndskrevet.
Litteratur	<ul style="list-style-type: none">• Høiseth, P. & Holan M. (2019) <i>Organisasjon og ledelse. LØM</i>. Bergen, 394 s. Fagbokforlaget. ISBN: 978-82-450-3208-3• Høiseth, P. & Holan M. (2019) <i>Økonomistyring. LØM</i>. Bergen. Kap. 1 – 11, 252 s., kap. 12, s. 253 – 260, kap. 13, s. 269 – 285. Fagbokforlaget. ISBN: 978-82-450-3209-3• Holan M. (2019) <i>Markedsføringsledelse. LØM</i>. Bergen, 289 s. Fagbokforlaget. ISBN: 978-82-450-3207-9

10.4 Emne 4 Prosjekt- og kvalitetsledelse

Emnekode	00TT00K
Omfang	10 studiepoeng
Innhold	Emnet gir en innføring i teori, metoder og teknikker som kan anvendes i prosjekter relatert til maskinteknisk utdanning. Temaoppgaver, presentasjoner, besøk hos relevante bedrifter som kan bidra til å inspirere studentene ytterligere.
Forutsetninger	Ingen
Læringsutbytte	<p>Kunnskap Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om interne og eksterne krav til resultater og lønnsomhet i en bedrift og kan ta hensyn til dette i prioriterings- og beslutningsprosesser• har kunnskap om dokumentasjon i henhold til gjeldende lover, forskrifter og standarder som igjen danner grunnlaget for faglige ledelse• kan vurdere eget arbeid i forhold til gjeldende normer og krav, kan oppdatere sin yrkesfaglige kunnskap og har innsikt i egne utviklingsmuligheter• har kunnskap om metodikk for styring, organisasjon og ledelse av prosjekter som er typisk innen aktuell bransje• kjenner til bransjens/yrkets historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet <p>Ferdigheter Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan gjøre rede for arbeidsmiljø, ergonomi og vernearbeid• kan skape et sikkert arbeidsmiljø og planlegge og iverksette systematiske tiltak for å forhindre skade på personell, materiell og miljø• kan henviser til å kartlegge kvalitetsbegreper for så å kunne vurdere og beskrive aktiviteter som sikrer tilsiktet kvalitet i en virksomhet <p>Generell kompetanse Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan arbeide i team som har ansvar for flere fag, sikkerhet, kvalitet, miljø, økonomi, teknikk og kan lede, engasjere og motivere personer, enkelte lag og hele arbeidsstyrken på arbeidsplassen• kan ta ansvar for dokumentasjon og kontroll av utførelse/dokumentasjon• kan bidra til å utvikle helhetlig planleggingskultur og team coaching (analytisk tankegang og innovasjon)

	<ul style="list-style-type: none">• har handlingskompetanse og er god til å kommunisere internt og eksternt• kan ta ansvar for planleggingsoppgaver og andre ledelsesoppgaver samt bidra til gjennomføring av utviklingstiltak• kan behandle medarbeidere, kunder og andre på en respektfull og tolerant måte• kan utøve samfunnsansvar og tilfredsstillende arbeidslivets krav til etikk
Sentrale tema	Prosjektledelse Prosjektbeskrivelse, organisering, tids- og ressursplanlegging, prosjektoppfølgning, innføring i og bruk av Excel til prosjektstyring HMS-ledelse Lovverk, fysisk helse, miljø, sikkerhet, praktiske metoder Kvalitetsstyring Terminologi, ISO9000, innkjøp, statistikk, stikkprøver
Arbeidskrav	<ul style="list-style-type: none">• Prosjektoppgaver med innhentede problemstillinger fra bedriftsbesøk• Muntlige presentasjoner i prosjektgrupper med vekt på evnen til å fremføre gruppens arbeid og enkelte students bidrag til resultatet Gruppe- og individuelt refleksjonsnotat
Underveisvurdering	Innleveringsoppgaver og tester som tas underveis i studie blir vurdert og studentene for tilbakemeldinger innen 14 dager fra innleveringsfrist. Studentene får en tilbakemelding på sitt arbeid, reflekterer over tilbakemeldingen og jobber videre med oppgavene. Refleksjonsnotatet leveres faglærer når tilbakemeldingen er ferdig utarbeidet. Dette er grunnlaget for faglærerens vurdering av læring og for læring.
Sluttvurdering	Etter innleveringsoppgaver/tester avholdes det en slutttest. Slutttesten omfatter en vesentlig del av hele pensumet. Slutttesten vil utgjøre en overveiende prosent i forhold til øvrig vurderingsgrunnlag
Eksamen	Emnet kan trekkes ut til skriftlig eksamen
Hjelpemidler	Microsoft Excel
Litteratur	Roger Brustad, Ivar Jarle (2016). <i>Prosjektstyring</i> . Gyldendal undervisning. Kap 1-8. Totalt 162 sider. Roger Beggerud (2016). <i>HMS Teori og praksis</i> . Fagbokforlaget. Kap 1-11. Totalt 207 sider

10.5 Emne 5 Innledende konstruksjon og dokumentasjon

Emnekode	00TT00L
Omfang	10 studiepoeng
Innhold	<p>Emnet har til formål å danne grunnlag for utregningsmetoder i forhold til mekaniske belastninger på maskindeler, tegninger av maskindetaljer, skjematisk "kart" av hvordan maskindelens mål og toleranser må passe inn i en større sammenstilling. Det innebærer også skissering/arbeidstegninger av prototyper, prosesslinjer i et anlegg m.m. Gjennom dataassistert konstruksjon ved hjelp av AutoCAD vil studentene lære blant annet om isometrisk tegning til monteringsbeskrivelser, maskinelementers detaljer og nøyaktighet i sammenstillingstegninger.</p>
Forutsetninger	Ingen
Læringsutbytte	<p>Kunnskap Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om grunnleggende mekanikk• har kunnskap om dataassistert konstruksjon og aktuelle ISO- og europeiske standarder som benyttes i tegningsproduksjon• kan vurdere eget arbeid i forhold til gjeldende normer og krav som gjelder for dokumentasjon innen teknisk industriell produksjon• kan vurdere egne beregninger i mekanikk i forhold til gjeldende normer og krav• har kunnskap om mekanisk industri• kan oppdatere sin yrkesfaglige kunnskap innen mekanikk og teknisk dokumentasjon• har innsikt i egne utviklingsmuligheter innen konstruksjon og dokumentasjon <p>Ferdigheter Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan gjøre rede for valg av dataassisterte konstruksjonsverktøy• kan gjøre rede for teknisk dokumentasjon for sin bransje i henhold til aktuelle standarder ed hjelp av dataassistert konstruksjon (DAK)• kan reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning• kan finne og henviser til informasjon og fagstoff og vurdere relevansen for en yrkesfaglig problemstilling• kan kartlegge en situasjon og identifisere faglige problemstillinger og behov for iverksetting av tiltak

	<p>Generell kompetanse</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan planlegge og gjennomføre arbeidsoppgaver innen mekanikk og teknisk dokumentasjon alene og som deltaker i gruppe i tråd med etiske krav og retningslinjer• kan utføre arbeidet etter kunders behov• kan bygge relasjoner med fagfeller innen mekanisk industri og på tvers av fag, samt med eksterne målgrupper• kan utveksle tegnetekniske og konstruksjonsmessige synspunkter med andre med bakgrunn innenfor bransjen/yrket og delta i diskusjoner om utvikling av god praksis• kan bidra til organisasjonsutvikling
<p>Sentrale tema</p>	<p>Mekanikk</p> <p>Beregne statisk bestemte systemer</p> <ul style="list-style-type: none">• likevektsbetingelser til å beregne krefter og momenter i statisk bestemte systemer• krefter knyttet til friksjon og beregne friksjonskrefter• tyngdepunktberegninger av sammensatte flater og sammensatte legemer• statiske tverrsnittsverdier til enkle flater <p>Kraftfordelingen på en snittflate i en statisk belastet konstruksjonsdel og beregne spenninger og deformasjoner i materialet.</p> <ul style="list-style-type: none">• deformasjon ved ulike typer belastninger og sikkerheten i en konstruksjon• strekk- og trykkspenninger• skjærspenninger, bøyepenninger og vridningsspenninger• knekking <p>Teknisk dokumentasjon</p> <ul style="list-style-type: none">• Utarbeide tegningsunderlag i forhold til gjeldende standarder• Utføre 2D-skisser• aktuelle arbeids-, sammenstillings-, arrangements-, og skjemategninger• importere og eksportere komponenter fra/til aktuelle komponentbibliotek• utskrifter i ulike papirformater og elektronisk• lese tegninger fra beslektede fagområder• Økonomiske og miljømessige aspekt knyttet til utformingen av det som konstrueres og tegnes• velge toleranser og pasninger ut fra tekniske og økonomiske hensyn• velge utforming ut fra funksjons-, økonomi- og miljøhensyn

Arbeidskrav	<ul style="list-style-type: none">• 4 innleveringer• 4 tester
Underveisvurdering	<p>Innleveringsoppgaver og tester som tas underveis i studie blir vurdert og studentene for tilbakemeldinger innen 14 dager fra innleveringsfrist.</p> <p>Studentene får en tilbakemelding på sitt arbeid, reflekterer over tilbakemeldingen og jobber videre med oppgavene. Refleksjonsnotatet leveres faglærer når tilbakemeldingen er ferdig utarbeidet. Dette er grunnlaget for faglærerens vurdering av læring og for læring.</p>
Sluttvurdering	<p>Etter innleveringsoppgaver/tester avholdes det en slutttest. Slutttesten omfatter en vesentlig del av hele pensumet. Slutttesten vil utgjøre en overveiende prosent i forhold til øvrig vurderingsgrunnlag</p>
Eksamen	<p>Emnet kan trekkes ut til skriftlig eksamen</p>
Hjelpemidler	<p>Autodesk.com, AutoCAD 2018-Tegneprogram</p> <p>https://knowledge.autodesk.com/support/inventorproducts/learn-explore/caas/sfdcarticles/sfdcarticles/System-requirements-for-Autodesk-Inventor-2018.html</p>
Litteratur	<p>Vollen, Ø. (2010) <i>Mekanikk for ingeniører: Statikk og fasthetslære</i>, NKI forlaget. kap. 1 side 9-12, kap 2 side 13-70, kap 3 side 71-104, kap 4 side 105-120, kap 11 side 213-222, kap 12 side 223-226, kap 13 side 227-232, kap 14 side 233-239, kap 15 245-258, kap 16 side 259-301, kap 18 side 335-345, kap 19 side 351-354. Totalt 202 sider.</p> <p>Kolstad, O.S. (2017). <i>AUTOCAD 2018</i>, Gyldendal undervisning ISBN 9788205507661, Kap. 1 side 10-49, kap 2 side 54-92, kap 3 side 100-123, kap 4 side 127-156, kap 5 side 164-180, kap 6 side 183-208, kap 7 side 211-252. Totalt 211 sider.</p>
Tillegglitteratur	<p>Kompendier i Mekanikk, Faglærer</p> <p>Studieveiledninger bearbeidet av faglærer i CANVAS</p>

10.6 Emne 6 Materialkunnskap

Emnekode	00TT00M
Omfang	10 studiepoeng
Innhold	Emne 6 gir en grunnleggende innføring i grunnstoffenes oppbyggelse og anvendelse. Det gir innsikt i hvordan materialer anvendes, styrker og svakheter, påvirkes av miljøet og hvordan miljø påvirker materialer.
Forutsetninger	Ingen
Læringsutbytte	<p>Kunnskap</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om aktuelle konstruksjonsmaterialer, prosesser og verktøy for fremstilling av produkter som kan anvendes i mekanisk industri• kan vurdere konstruksjonsmaterialer i henhold til produktstandarder• har kunnskap om emner i kjemi- og miljøfag• kan vurdere eget arbeid i forhold til gjeldende normer og krav som gjelder for materialer og miljø• kan vurdere egne beregninger i materiallære i forhold til gjeldende normer og krav• har kunnskap om mekanisk industri• kan oppdatere sin yrkesfaglige kunnskap innen kjemi-, miljø- og materiallære• har innsikt i egne utviklingsmuligheter innen kjemi-, miljø- og materiallære <p>Ferdigheter</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan gjøre rede for aktuelle konstruksjonsmaterialer i konstruksjoner og produkter• kan reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning• kan finne og henvise til informasjon og fagstoff vurdere relevansen for en yrkesfaglig problemstilling• kan kartlegge en situasjon som har med miljø å gjøre og identifisere problemstillinger innenfor tekniske fagområder og iverksette tiltak <p>Generell kompetanse</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan planlegge og gjennomføre arbeidsoppgaver, som å utføre miljøtiltak for å sikre en miljømessig forsvarlig drift, alene og som deltar i gruppe og i tråd med etiske krav og retningslinjer

	<ul style="list-style-type: none">• kan utføre arbeidet etter virksomhetens eller bransjens behov med tanke på miljø og materialvalg• kan bygge relasjoner med fagfeller innen mekanisk industri og på tvers av fag, samt med eksterne målgrupper• kan utveksle synspunkter om miljø og materialvalg med andre med bakgrunn innenfor bransjen/yrket og delta i diskusjoner om utvikling av god praksis• kan bidra til organisasjonsutvikling
Sentrale tema	<p>Kjemi og miljølære</p> <ul style="list-style-type: none">• Grunnleggende emner i kjemi- og miljøfag, miljøfaglige spørsmål og problemstillinger innenfor tekniske fagområder.• Miljøkonsekvenser og kjennskap til mulig ekstern bistand. <p>Generell kjem</p> <ul style="list-style-type: none">• kunnskap om atomenes oppbygning, atomstruktur, og Det periodiske system• kjemiske bindinger og energi• nomenklaturregler• definisjoner på løsninger, syrer, baser og pH-verdi• uorganiske syrer, baser og salter• kjemiske overflatebehandlingsprosesser• metaller og deres egenskaper <p>Miljø</p> <ul style="list-style-type: none">• grunnleggende økologiske problemstillinger• livsløpsanalyser for utvalgte stoffer.• forurensning av luft, vann og jord• prinsipper for avfallsbehandling• energibruk og energiøkonomisering• miljøtoksikologi• klima og klimagasser• miljømyndigheter <p>Materiallære</p> <ul style="list-style-type: none">• materialers egenskaper og egnethet i konstruksjoner og produkter, ut fra forventede påkjenninger og kostnader.• aktuelle materialers oppbygging og egenskaper• størkning, deformasjon og varmebehandling av metalliske materialer• ulike typer legeringssystemer og binære fasediagram• de vanligste metoder for materialprøving• aktuelle materialstandarder• aktuelle jern- og stållegeringer• aktuelle ikke-jernmetaller med legeringer• plast, keramer og kompositter

	<ul style="list-style-type: none">• korrosjon og korrosjonsbeskyttelse
Arbeidskrav	<ul style="list-style-type: none">• 1 innlevering• 5 tester
Underveisvurdering	<p>Innleveringsoppgaver og tester som tas underveis i studie blir vurdert og studentene for tilbakemeldinger innen 14 dager fra innleveringsfrist.</p> <p>Studentene får en tilbakemelding på sitt arbeid, reflekterer over tilbakemeldingen og jobber videre med oppgavene. Refleksjonsnotatet leveres faglærer når tilbakemeldingen er ferdig utarbeidet. Dette er grunnlaget for faglærerens vurdering av læring og for læring.</p>
Sluttvurdering	<p>Etter innleveringsoppgaver/tester avholdes det en slutttest. Slutttesten omfatter en vesentlig del av hele pensumet. Slutttesten vil utgjøre en overveiende prosent i forhold til øvrig vurderingsgrunnlag</p>
Eksamen	<p>Emnet kan trekkes ut til skriftlig eksamen</p>
Hjelpemidler	<p>Ingen hjelpemidler</p>
Litteratur	<ul style="list-style-type: none">• Nils Chr. Boy, (2009). <i>Kjemi og miljølære</i>. Gyldendal Universitetsforlag Kap 1-6. 12-13 2-4 Totalt 138 sider.• Ørnulf Grøndalen, (2002). <i>Materiallære</i>. Fagbokforlaget Kap 1-7 Totalt 210 sider

10.7 Emne 7 Energiteknikk med faglig ledelse

Emnekode	00TT04G
Omfang	20 studiepoeng
Innhold	Emne 7 skal gi innsikt i hvordan turbiner og forbrenningsanlegg, rensesutstyr, energiprosesser fungerer i industrien. Det gir også innsikt i hvordan elektriske elkraftsystemer fungerer innen bl.a. maskin- og reguleringsteknikk og optimeringer som er valgbare.
Forutsetninger	Realfaglige redskap
Læringsutbytte	<p>Kunnskap Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om termodynamikkens grunnbegreper, og oppbygningen og virkemåten til aktuelle energisystemer• har kunnskap om metoder for tilvirkning av produkter av stål og plast• har kunnskap om aktuelle elektriske og elektroniske komponenter, koblingsskjemaer og relevant elektroteknisk dokumentasjon etter gjeldende standard• har kunnskap om faremomenter som kan oppstå ved arbeid eller feil på elektriske anlegg under spenning• har kunnskaper om strømarter, effekter og lavspente styringssystemer• har kunnskap om å beregne arbeid, energi og effektbehov, og ulike former for varmeomsetning og varmeveksling• har kunnskap om relevante metoder og verktøy for analyse og prosjektering av automatiseringstekniske problemstillinger• kan vurdere eget arbeid i forhold til gjeldende lovverk, forskrifter, HMS, standarder og krav til dokumentasjon som er aktuelt innen fagfeltet energiteknikk• kan oppdatere sin kunnskap om energiteknikk• har innsikt i egne utviklingsmuligheter innen energiteknikk <p>Ferdigheter Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan gjøre rede for relevante analysemetoder, normer, forskrifter og verktøy for å beregne og måle spenning, strøm, effekt og resistans i like- og vekselstrømkretser• kan gjøre rede for dimensjonering og valg av komponenter som inngår i elektrotekniske anlegg samt reflektere over resultatene

	<ul style="list-style-type: none">• kan reflektere over egen faglig utøvelse innen energiteknikk og justere denne under veiledning• kan finne og henvise til informasjon og fagstoff innen energiteknikk og vurdere relevansen for et arbeidsprosjekt• kan gjøre rede for et maskinteknisk anlegg relatert til energiteknisk funksjonalitet og identifisere behov for restaurering og ombygging <p>Generell kompetanse</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan planlegge og gjennomføre produksjonstekniske arbeidsoppgaver og prosjekter alene eller som deltaker i gruppe i tråd med de etiske krav og retningslinjer som til enhver tid gjelder innen mekanisk industri• kan produsere eller drifte et maskinteknisk anlegg basert på kunders ønsker og myndigheters krav• kan bygge relasjoner med fagfeller innen energiteknikk og på tvers av fag som elektrikere, automatikere, ingeniører samt med eksterne målgrupper• kan utveksle synspunkter med andre med bakgrunn innenfor energiteknikk i maskinteknikk fagområde der det blir diskutert kvalitet, praksis, drift og vedlikehold og sammen utvikle god praksis• kan bidra til organisasjonsutvikling gjennom proaktiv rapportering om eventuelle hendelser
<p>Sentrale tema</p>	<p>Termodynamikk inkl. varme- og energiteknikk</p> <p>Energioverføringen i omgivelser og i tekniske produkter.</p> <ul style="list-style-type: none">• Termodynamikkens grunnbegreper, energiformer, entalpibegrepet, 1. og 2. hovedsetning, strømningsprinsipper og• Varmeenergi, varmestråling, varmeveksling, varmeoverføring, og varmeomsetting• Praktiske energi- og effektberegninger,• Termodynamikkens første og andre hovedsetning• Energikvalitet, energi og miljø• Gassteori, kretsprosesser og tilstandsendringer, fuktig luft, kompressor- og pumpedimensjoner i industrianlegg, dampprosesser, forbrenning, kulde- og varmpumpeprosesser• Tilstandsendringer, og beregning av disse• Arbeid, energi- og effektbehov• Oppbygningen av og virkemåten til aktuelle energisystemer• Måling av inneklimate-, trykk-, temperatur-, fuktighet-, massestrøm-, varmeveksleres virkningsgrad- og røykgassanalysemålinger og bruke måleresultatene til praktiske vurderinger og tiltak.• Gode holdninger til valg og bruk av energi ut fra miljøhensyn

	<p>Elektroteknikk (inkl. verkstedteknisk automatisering, dokumentasjon)</p> <p>Elektro</p> <ul style="list-style-type: none">• Direktiver, forskrifter, lover og standarder• Innføring i el-lære• Komponenter i elektriske anlegg• Skjemaer• Likestrømskretser• En-fase og 3-fase vekselstrømsanlegg• Beregninger av strømmer og spenninger i slike anlegg• Kjenne til prinsipper av elektrisk energi• Dokumentasjon og regelverk• Dokumentasjon i elektriske systemer• Dokumentasjonsverktøy og –metoder• Lover, forskrifter, normer og standarder• Logikk• PLS• Pneumatikk og hydraulikk• Symboler• Skjemategning• Komponenter• Systemforståelse• Kommunikasjon <p>Tilvirkningsteknikk</p> <ul style="list-style-type: none">• støpemetoder og med hensyntagen til konstruktive og støpetekniske forhold• plastiske bearbeidingsprosesser• oppdelende prosesser• sammenføyningsmetoder• sponskjærende bearbeiding• spesielle bearbeidingsmetoder• tilvirkningsmetoder for detaljer av plast, keramer og kompositter• pulvermetallurgiske metodemangfold• Roller, makt og avmakt• Utviklingsteorier, livsløpet• Emosjoner, behov og motivasjon• Kriser og forsvarsmekanismer• Gruppepsykologi og nettverksteori
Arbeidskrav	<p>Elektroteknikk:</p> <ul style="list-style-type: none">• 12 obligatoriske øvinger• 3 innleveringer• 3 tester

	<p>Tilvirkningsteknikk:</p> <ul style="list-style-type: none">• 4 individuelle fremføringer i 4 forskjellige temaer• 1 slutttest <p>Termodynamikk:</p> <ul style="list-style-type: none">• 2 innleveringer• 2 test
Underveisvurdering	<p>Innleveringsoppgaver og tester som tas underveis i studie blir vurdert og studentene for tilbakemeldinger innen 14 dager fra innleveringsfrist.</p> <p>Studentene får en tilbakemelding på sitt arbeid, reflekterer over tilbakemeldingen og jobber videre med oppgavene. Refleksjonsnotatet leveres faglærer når tilbakemeldingen er ferdig utarbeidet. Dette er grunnlaget for faglærerens vurdering av læring og for læring.</p> <p>Innleveringsoppgaver og tester som tas underveis i studie blir vurdert og studentene for tilbakemeldinger innen 14 dager fra innleveringsfrist.</p>
Sluttvurdering	<p>Etter innleveringsoppgaver/tester avholdes det en slutttest. Slutttesten omfatter en vesentlig del av hele pensumet. Slutttesten vil utgjøre en overveiende prosent i forhold til øvrig vurderingsgrunnlag</p>
Eksamen	<p>Emnet kan trekkes ut til skriftlig eksamen</p>
Hjelpemidler	<p>Ingen hjelpemidler</p>
Litteratur	<ul style="list-style-type: none">• Rolf Garbo Corneliussen (2013). <i>Tilvirkningsteknikk</i>. Fagbokforlaget. Kap 1-8. Totalt 380 sider.• Lund, A., Rolfsnes, N.A. (2001), <i>Termodynamikk for maskinfag</i>, Fagbokforlaget ISBN 9788276747515 kap 1 side 11-41, kap 2 side 47-76, kap 4 side 147-220. Totalt 132 side• Hellsten, Mørtstedt (2016). <i>Energi-og kjemiteknikk</i> Totalt 114• Ped Tec AS. <i>Elektrofag og elsikkerhet</i>, Kapittel 1 – 9 hele, kapittel 10 s. 88 – 98, kapittel 11 – hele unntatt side 138 – 139, kapittel 12 og 13 – hele, kapittel 15, s.172 – 193, kapittel 17 s.210 – 230, kapittel 18 til og med 23 – 55 sider
Tillegglitteratur	<ul style="list-style-type: none">• Diverse fagrelaterte studieveiledninger, aktuelle standarder i CANVAS, faglærer.• Studieveiledning i digitalteknikk for maskin Studieveiledning i programmering av Simens Step 7• Studieveiledning i pneumatikk – Hele. <p>I tillegg kan det bli utarbeidet forenklet lærestoff i enkelte emner.</p>

10.8 Emne 8 Produktutvikling og konstruksjon med faglig ledelse

Emnekode	00TT04H
Omfang	15 studiepoeng
Innhold	<p>Emnet vil gi innsikt i viktige dataverktøy, gjennomføring av beregninger, visualiseringer og optimaliseringer av eksisterende/fremtidige løsninger som anvendes i maskinkonstruktøryrket</p> <p>Maskinkonstruktører sørger for at konstruksjoner som heisekraner, plattformer, skip, fly tåler lastene de utsettes for, slik at liv, helse og verdier ikke utsettes for fare.</p> <p>Alle deler i en konstruksjon må konstrueres/dimensjoneres slik at det ikke oppstår varige deformasjoner eller brudd i dem.</p>
Forutsetninger	Materialkunnskap, Innledende konstruksjon og dokumentasjon
Læringsutbytte	<p>Kunnskap Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• forstår formål og prinsipper ved planlegging og samordning og kan forklare sammenhengen mellom planlegging og beslutninger og hvordan dette kommuniseres• kjenner organiseringen av arbeidet på egen arbeidsplass med tanke på optimalisert planlegging, fordeling av arbeid, kontroll av kvalitet samt kontroll av framdrift og effektivitet og kan forklare de etiske, juridiske og økonomiske forutsetningene som gjelder for arbeidet• har kunnskap om sammenhengen mellom planlegging og beslutninger, og hvordan dette kommuniseres og kjenner metoder for kontinuerlig forbedring og kan forklare sammenhengen mellom ledelse, tid, penger og kvalitet i en arbeidsprosess• har kunnskap om hvordan ytre krefter tas opp i ulike materialer, avhengig av den konstruktive utforming av den aktuelle del, har oversikt over aktuelle digitale verktøy og har kunnskap om matematiske modeller og beregningsmetoder for styrkeberegning og konstruksjonsutforming og har kunnskap om ulike maskindeler• har kjennskap til yrkesfeltet og bransje, kan oppdatere sin yrkesfaglige kunnskap og har innsikt i egne utviklingsmuligheter <p>Ferdigheter Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan anvende verktøy og metoder for planlegging av et prosjekts aktiviteter, ressurser osv. og for oppfølging og styring av et prosjekt og ivareta samarbeidet på en arbeidsplass på best mulig måte

	<ul style="list-style-type: none">• kan inngå formelle arbeidsavtaler og samordne alle grupper av leverandører og spesialister som jobber på arbeidsplassen og håndtere alle typer arbeidskraft• kan sette seg inn i, og benytte moderne dataassisterte tegneprogrammer og kan foreslå ulike konstruktive løsninger som kan visualiseres i 3D og kan benytte 3D modeller til å lage tegningsunderlag• kan gjøre rede for beregningsmetoder om styrkeberegning og kan analysere virkningen på konstruksjonen av endrede forutsetninger, enten dette gjelder kreftenes størrelse, eller retning, eller det gjelder endringer på konstruksjonsdelen som tar opp kreftene• kan finne og henvise til riktige maskindeler og ulike løsninger ved planlegging, oppfølging og styring av et prosjekts aktiviteter, ressurser osv. og vurdere dette opp mot de lover, forskrifter, standarder og normer som er aktuelle for fagområdet <p>Generell kompetanse</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan arbeide i team som har ansvar for flere fag, sikkerhet, kvalitet, økonomi og teknikk og kan ta ansvar for, og kontroll av dokumentasjon og utførelse• kan bidra til å utvikle helhetlig planleggingskultur og teamcoaching (analytisk tankegang og innovasjon) og lede personer, enkelte lag og hele arbeidsstyrken på arbeidsplassen - engasjere og motivere• kan arbeide i team som har ansvar for flere emner, sikkerhet, kvalitet, økonomi og teknikk – i tråd med formelle og uformelle etiske krav og faglige standarder og kan vurdere eget behov for utvikling av kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse• kan bidra til å utvikle helhetlig planleggingskultur, analytisk tankegang og innovasjon• kan benytte sin kompetanse innen dataassistert konstruksjon og tegning slik at studenten kan ta del i bedriftens tilpassing til stadig mer bruk av digitale løsninger
Sentrale tema	Produktutvikling <ul style="list-style-type: none">• Materialer og produksjonsprosessene som blir brukt i industrien• Styrkeberegning konstruksjoner og maskindeler• Maskindeler: skruer, muttere, aksler, lagre, koplinger, konstruere transmisjoner som gir, kjedeoverføringer, reimhjuldrift med valg av komponenter til slike transmisjoner• Systemer for masse- og varmetransport

	<ul style="list-style-type: none">• Termiske maskiner, elektriske motorer og hydrauliske komponenter i systemer for kraftoverføring• Teknisk dokumentasjon i form av styrkeberegninger og maskintegninger• Regelverket for prosjektering av stålkonstruksjoner (Eurokode 3, Norsk Standard m.m.) <p>Dokumentasjon 3D-DAK</p> <ul style="list-style-type: none">• Tegning av skisser, kunne reglene for teknisk tegning, og kunne bruke digitale modelleringsverktøy• Maskinforskriften. Forholde til maskindynamikk• Standardiserte deler og egen konstruerte. Funksjonalitet i sammenstillingstegninger• Detaljprosjekteringsdelen hvor konstruksjons- og dimensjoneringsarbeidet danner produksjonsgrunnlaget• Regler for maskintegning: detaljtegning og sammenstillingstegning
Arbeidskrav	<ul style="list-style-type: none">• 2 innleveringer• 2 tester• Refleksjonsnotat
Underveisvurdering	<p>Innleveringsoppgaver og tester som tas underveis i studie blir vurdert og studentene for tilbakemeldinger innen 14 dager fra innleveringsfrist.</p> <p>Studentene får en tilbakemelding på sitt arbeid, reflekterer over tilbakemeldingen og jobber videre med oppgavene. Refleksjonsnotatet leveres faglærer når tilbakemeldingen er ferdig utarbeidet. Dette er grunnlaget for faglærerens vurdering av læring og for læring.</p>
Sluttvurdering	<p>Etter innleveringsoppgaver/tester avholdes det en slutt-test. Slutttesten omfatter en vesentlig del av hele pensumet. Slutttesten vil utgjøre en overveiende prosent i forhold til øvrig vurderingsgrunnlag</p>
Eksamen	<p>Emnet kan trekkes ut til skriftlig eksamen</p>
Hjelpemidler	<ul style="list-style-type: none">• Innen teknisk tegning brukes program med studentlisenser (gratis i studieperioden): Inventor 2018, Maskinteknisk design program, Programmet lastes ned via Autodesk.com
Litteratur	<ul style="list-style-type: none">• Hartvigsen-Lorentsen-Michelsen-Seljevoll (2006). <i>Verksted håndboka 6. utgave</i>. Gyldendal. 248 sider• Dahlvig – Christensen-Strømsnes (2000). <i>Konstruksjonselementer</i>. Yrkesopplæring ans. Kap.1-16 sider, kap.2-37 sider, kap.3-61 sider, kap.5-26 sider, kap.7 s.249-263, 267-270, totalt 17 sider, kap.8-38 sider, kap.9-50 sider. Totalt 245 sider

10.10 Emne 9 Vannbehandling og vedlikehold m/faglig ledelse

Emnekode	35TT04I
Omfang	15 studiepoeng
Innhold	<p>Emne 9 vil gi kunnskap innen ulike former for slam- og vannbehandling for kommunalt og industrielt avløpsvann.</p> <p>Emnet har relevans innen maskinteknikk- og prosessområde da prosessanleggene er basert på mekanisk utsyr, ulike energiformer og styringsteknikk/kontrollsystemer.</p>
Forutsetninger	<p>Realfagredskap, Materialkunnskap,</p> <p>Forståelse innen: Energiteknikk m/faglig ledelse Produktutvikling m/fagligledelse</p>
Læringsutbytte	<p>Kunnskap Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om maskintekniske begreper som slamvannbehandlingsprosessene er bygd på• har kunnskap om grunnleggende prinsipper og teknisk terminologi knyttet til behandling av kommunalt vann samt avløpsvann fra industri og petroleumsrettet næring• har kunnskap om prinsipper innen logistikk, produksjonsflyt og økonomiske parametre som nyttes innenfor maskinteknikk installasjonsdesign med tanke på å forbedre eksisterende vannbehandlingssystemer, benytte miljøvennlige kjemikalier samt energioptimalisering innen både slam- og vannbehandling.• har kunnskap om grunnleggende maskintekniske komponenter, systemer og/eller prosesser for å møte gitte krav ved å kunne arbeide med standardiserte deler og egen konstruerte deler slik at det fungerer mest mulig tilfredsstillende innen miljømessige krav både på nasjonalt og internasjonalt nivå• har kjennskap til aktuell forskning innen fagfeltet slik at han kan kommunisere med andre fagfolk og knytte til seg ekspertise når det er nødvendig samt kontakt mot faglig nettverk for faglig oppdatering• kjenne til databaserte verktøy og de faktorer, parametere og variabler som danner grunnlag for prosesskontroll og designverktøy (kjenne til grunnleggende termodynamikk og strømningsprinsipper)• kjenne til og kunne benytte forbedringsteknikker i forbindelse med vedlikehold• kjenne til og kunne benytte måltall i forbindelse med vedlikehold

	<ul style="list-style-type: none">• kjenne til oppbyggingen av databaserte vedlikeholdssystemer og ha innsikt i fordelene ved å bruke slike systemer• ha innsikt i hvilken betydning vedlikehold har for bedriftens resultater på HMS-området <p>Ferdigheter</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan gjøre rede for valg av løsninger av maskinkomponenter og produksjonsprosesser for å optimalisere konvensjonelle slam- og vannbehandlingsanlegg inkludert petroleumsrettet og industri vannbehandling med bakgrunn i forståelse for maskinkomponent design og funksjonalitet• kan gjøre rede for valg av metoder og prinsipper innen prosjektplanlegging, prosjektstyring, logistikk og produksjonsflyt ved å gjennomføre enkle kost-nytte-analyser av behandlingsprosesser som benytter maskinteknisk og kjemisk forståelse av et slam- og vannbehandlingsanlegg som en produksjonsprosess• kan reflektere over tekniske og miljømessige aspekter innen vannbehandling ved sin faglige utøvelse og under veiledning forbedre og videreutvikle løsningene• kan finne og henvise til informasjon og fagstoff og vurdere relevansen for en problemstilling med maskintekniske og prosesstekniske parametre/rammer innen slam- og vannbehandling• kan kartlegge en situasjon, identifisere faglige problemstillinger og behov for iverksetting av tiltak• kan kommunisere effektivt innenfor eget fagfelt, med andre faglige interessenter og det generelle publikum• utarbeide plan for anlegg/installasjon etter virksomhetens krav• planlegge, utføre og dokumentere daglige vedlikeholdsoppgaver• bruke sentrale begreper for emnet i dokumentasjon og i dialog med fagpersonell• utarbeide plan for anlegg/installasjon etter virksomhetens krav• bruke sentrale begreper for emnet i dokumentasjon og i dialog med fagpersonell <p>Generell kompetanse</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan delta i systemdesign og detaljprosjektering av slam og vannbehandling og i valg av hensiktsmessige prosessuelle løsninger med bakgrunn i maskinteknisk og prosessteknisk design og funksjonalitet, energioptimalisering og utnyttelser• kan planlegge og gjennomføre arbeidsoppgaver innen drift av vannbehandling alene og som deltaker i gruppe i tråd med etiske krav og retningslinjer
--	--

	<ul style="list-style-type: none">• kan bygge relasjoner med fagfeller innen maskin- og prosestetisk design av industriell og kommunal slam- og vannbehandling på tvers av fag i samarbeid med eksterne målgrupper• kan bidra til organisasjonsutvikling ved å følge med på ny maskinteknikk teknologi som kan føre til innoverende miljøtiltak for konstruksjon og teknisk utførelse av vannanlegg• kan lede prosjekter alternativt driftsavdeling vedrørende faget og kunne benytte aktuelle forskrifter innen bl.a. HMS, byggherreforskriften• kan fastsette EX og IP klasser samt EX soner for utstyr til gasshåndtering/slamanlegg• anvende metoder for systematisk vedlikehold• gjøre rede for korrektivt og forebyggende vedlikehold med tilstandsovervåking for å kunne dimensjonere det forebyggende arbeidet
Sentrale tema	<p>Vannbehandling</p> <ul style="list-style-type: none">• Maskinteknikk- og prosessutstyr innen vannbehandling• Typer mekanisk- samt kjemisk rensing med prosessberegninger, behov for maskinteknikk design og beregninger• Energioptimalisering som varmeveksling i maskinkomponenter som gassturbiner, varmpumper• Vurdering av fremtidens anlegg som energianlegg• Prinsipper for drikkevannsanlegg, vannbehandling for elektrodekjeler, lukkede industrielle kjølevannsanlegg. Aktuelle metoder, maskintekniske dimensjonering og beregninger <p>Vedlikehold</p> <ul style="list-style-type: none">• Aktuelle forskrifter og HMS innenfor avløpssektoren samt byggherreforskriften. EX krav og soner, IP-krav• Økonomiske vurderinger og investeringsberegninger.• Prinsipper for vedlikehold av maskiner og teknisk utstyr i vannbehandlingsanlegg, aktuelle strategivalg innen vedlikehold for anlegg (planlagt korrektivt, forebyggende både ved inspeksjon, periodisk alternativt tilstandsbasert, analyse av kvaliteten for en vedlikeholdsorganisasjon.• Statistisk bedømming av vedlikeholdsperioder og driftssansynlighet for aktuelle anlegg, vedlikeholdshistorikk• Prinsipper for fornuftig lagerhold ut fra egnet sannsynlighet for lagerhold
Arbeidskrav	<ul style="list-style-type: none">• 3 innleveringsoppgaver• 3 tester• 1 gruppeoppgave

Underveisvurdering	<p>Innleveringsoppgaver og tester som tas underveis i studie blir vurdert og studentene for tilbakemeldinger innen 14 dager fra innleveringsfrist.</p> <p>Studentene får en tilbakemelding på sitt arbeid, reflekterer over tilbakemeldingen og jobber videre med oppgavene. Refleksjonsnotatet leveres faglærer når tilbakemeldingen er ferdig utarbeidet. Dette er grunnlaget for faglærerens vurdering av læring og for læring.</p>
Sluttvurdering	<p>Etter innleveringsoppgaver/tester avholdes det en slutttest. Slutttesten omfatter en vesentlig del av hele pensumet. Slutttesten vil utgjøre en overveiende prosent i forhold til øvrig vurderingsgrunnlag</p>
Eksamen	<p>Emnet kan trekkes ut til skriftlig eksamen</p>
Hjelpemidler	<p>Ingen hjelpemidler</p>
Litteratur	<p>Gunnar Hauge Kristiansen, (2000). <i>Kjemiteknikk</i>. Vett& Viten. Kap 1-9 Totalt 146 sider.</p> <p>Gunnar Hauge Kristiansen, (2001). <i>Vedlikehold</i>. Vett& Viten. Kap 1-9 Totalt 222 sider.</p>

10.10 Emne 10 Hovedprosjekt

Emnekode	00TT04J
Omfang	10 stp. I tillegg kommer 2 stp. fra Emne 2 Yrkesrettet kommunikasjon. Disse to studiepoengene legges til og integreres i arbeidet med Emne 10 Hovedprosjekt.
Innhold	Dette emnet er et obligatorisk fordypningsarbeid. Tema for hovedprosjektet skal være knyttet til maskinteknisk perspektiv fra industrien, konkret knyttet til en aktuell problemstilling og et eller flere temaer i utdanningens emner. Studentene skal gjennom hovedprosjektet vise faglig kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.
Forutsetninger	Øvrige emner i utdanningen skal være bestått
Læringsutbytte	Kunnskap Studenten <ul style="list-style-type: none">• har kunnskap om hvordan man skriver en teknisk rapport om et prosjekt• har kunnskap om møteledelse og referatskriving• har særskilte kunnskaper om et selvvalgt tema med en problemstilling innenfor utdanningen• har kunnskap om hvordan man innhenter informasjon om tema for et hovedprosjekt• kan vurdere eget prosjekt i forhold til normer og krav• kjenner til bransjen/yrker som er knyttet til tema i hovedprosjektet• kan forklare sammenhengen mellom planlegging og beslutninger og hvordan dette kommuniseres• har kunnskap om styring av prosjekt etter fremdriftsplaner og målformuleringer Ferdigheter Studenten <ul style="list-style-type: none">• kan identifisere, kartlegge og vurdere en faglig problemstilling• kan delta i teamarbeid, planlegge, kommunisere og presentere prosjektarbeid og resultat• kan utarbeide en teknisk rapport om et prosjekt• kan reflektere over eget prosjekt og justere dette under veiledning av fagfolk• kan finne og henvise til informasjon og fagstoff for å vurdere relevansen til en problemstilling i et prosjekt• kan gjøre rede for verktøy og metoder for å ivareta samarbeid på en arbeidsplass• kan utføre en muntlig presentasjon for en større gruppe

	<p>Generell kompetanse</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan planlegge og gjennomføre et prosjektarbeid alene og som deltaker i gruppe i tråd med formelle og etiske krav og retningslinjer• har utviklet en bevissthet rundt prosjektarbeid og kan fordype seg i tema som danner grunnlag for prosjektet, samt tenke kreativt og nyskapende• kan utvikle og dokumentere produkter eller tjenester i dialog med oppdragsgiver og andre aktører knyttet til oppdragets mål kan utveksle synspunkter med andre i team eller bedrift og delta i diskusjoner om utvikling av et prosjekt• kan ta ansvar for egen læring, fordeling og samordning av arbeid i team, samt øving i kommunikasjon og presentasjon av eget arbeid
<p>Gjennomføring av hovedprosjektet</p>	<p>Arbeidsform</p> <p>Studentene skal samarbeide under prosjektgjennomføringen. Studentene, faglærerne og skolen skal sammen finne fram til en hensiktsmessig gruppesammensetning. En prosjektgruppe bør normalt ha minst 3 deltakere.</p> <p>Tidspunkt</p> <p>Prosjektgjennomføringen gjennomføres i det siste semesteret av studiet.</p> <p>Tidsrammer</p> <p>Skolen skal avsette 162 timer til gjennomføring av hovedprosjektet gjennom hele skoleåret.</p> <p>Tema</p> <p>Tema for hovedprosjektet skal bestemmes i fellesskap mellom studentene og de involverte lærerne. Det vil også være naturlig å samarbeide med fagmiljøet utenfor skolen under valg av tema. Temaet skal være så vidt at det åpner for ulike problemstillinger (tverrfaglighet). Hensikten er at alle studentene får utfordringer. Problemstillingene og arbeidet må forholde seg til emner i fagskolens utdanningsplan som studentene i samspill med faglærerne, interne- og eksterne veilederne velger inn i prosjektet.</p> <p>Veiledning</p> <p>Under hele hovedprosjektet skal studentene ha veiledere. Veilederne skal normalt være faglærer i ett eller flere av fordypningsemnene samt eksterne veiledere fra næringslivet.</p> <p>Når studentene har flere veiledere, skal veilederne avklare ansvarsforhold og veiledningsfunksjon. Det kan også være naturlig å benytte faglige veiledere fra fagmiljøet utenfor skolen.</p> <p>Omfanget av veiledningen skal normalt utgjøre minst 20 % av tida avsatt til prosjektet.</p>

	<p>Produkt og presentasjon</p> <p>Studentene bestemmer i samråd med veiledere hvordan prosjektrapporten skal utformes og lager en presentasjon. Studentene skal presentere prosjektarbeidet for medstudenter, andre grupper i skolemiljøet og eventuelt andre involverte i prosjektet.</p> <p>Krav til faglighet</p> <p>Opgaven skal gjenspeile problemstillinger innen utdanningen. Kompetanse fra studentenes fordypningsemner skal komme til uttrykk. Det skal gjøres rede for metodevalg og vises evne til å finne fram kilder i behandlingen av eget materiale.</p> <p>Besvarelsen skal ha en form som samsvarer med skolens retningslinjer for rapportskrivning.</p> <p>Besvarelsen skal vise selvstendige vurderinger og at temaet behandles saklig, kritisk og analytisk med drøfting av standpunkter og påstander.</p> <p>Besvarelsen må ikke ha påfallende likhet med andre besvarelser eller annet publisert materiale (plagiering).</p> <p>Arbeidsformer og læringsaktiviteter:</p> <ul style="list-style-type: none">- Prosjektarbeid med veiledning- Veiledning underveis (obligatorisk formelt møte og uformelle samtaler/veiledninger)
Arbeidskrav	<ul style="list-style-type: none">• Prosjektrapport• 2 formelle møteinnkallinger• Individuelt refleksjonsnotat• Gruppe-refleksjonsnotat
Vurdering	<p>Vurderingsordning for emnekarakter i hovedprosjektet:</p> <p>Hovedprosjektet avsluttes med en prosjekteksamen med egen karakter som fastsettes på grunnlag av:</p> <ul style="list-style-type: none">- Presentasjons/Gruppefremføringsdel fra prosjektgjennomføringen.- Rapportens utforming og innhold <p>Individuell muntlig eksaminasjon med eksterne sensorer og faglærere/veiledere med utgangspunkt i prosjektrapporten og oppsummeringsnotatet</p>
Sluttvurdering	<p>Hovedprosjektet utgjør et selvstendig emne og gis en egen emnekarakter. Karaktersettingen avgjøres av 3 hovedpunkter:</p> <ul style="list-style-type: none">- Prosjektrapport (teller 50%)- Gruppefremført presentasjon (teller 20%)

	<ul style="list-style-type: none">- Individuell muntlig eksaminasjon (teller 30%) Hver av delene må bestås separat.
Litteratur	Alle tilgjengelige læremidler, kommunikasjonsverktøy, faglige nettverkskontakter